

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Skriftliga omdömen

Tre omdömen. Tre perspektiv. Nio åsikter.

Kristofer Esbjörnsson & Sarah Mattsson

LAU370

Handledare: Monika Mondor

Examinator: Mats Hagman

Rapportnummer: VT10-2611-068

Abstrakt

Titel:	Skriftliga omdömen – Tre omdömen. Tre perspektiv. Nio åsikter.
Författare:	Kristofer Esbjörnsson och Sarah Mattsson
Termin och år:	Vårterminen 2010
Kursansvarig institution:	Sociologiska institutionen
Handledare:	Monika Mondor
Examinator:	Mats Hagman
Rapportnummer:	VT10-2611-068
Nyckelord:	Skriftliga omdömen, Individuell utvecklingsplan, bedömning, grundskola, kunskapsutveckling

Sammanfattning:

Studien syftar till att undersöka hur skolor valt att arbeta med skriftliga omdömen och hur deras mallar togs fram efter regeringsbeslutet 2008. Genom insamling av skriftliga omdömesmallar studeras vilka trender som kan urskönjas. Utifrån tre perspektiv intervjuar vi rektorer, lärare och vårdnadshavare och undersöker även vilka attityder som är kopplade till skriftliga omdömen.

Skriftliga omdömen har stor relevans för läraryrket då det åligger lärare i grundskolan att ge minst ett skriftligt omdöme varje termin. Det är således, tillsammans med övrig bedömning, en stor del av lärarnas vardag.

När vi jämförde de skriftliga omdömesmallar som vi fick tillskickat oss från Göteborgs skolor såg vi att det fanns skillnader mellan hur de utformat dem. För att närmare studera dessa skillnader valdes tre av mallarna ut utifrån de trender som upptäcktes. En skola i studien har valt att arbeta utefter en kryssmall, en annan har en textbaserad mall medan den tredje är utformad för att visa elevens lärandeprogression med hjälp av text och pilar.

Studiens resultat visar på att skolor, rektorer och lärare, fortfarande till viss del är osäkra i bedömningsarbetet. Majoriteten av vårdnadshavarna i studien efterfrågar ännu tydligare bedömning.

Undersökningen visar att det krävs mer kompetensutbildning och diskussion på skolorna om skriftliga omdömen och begreppet *bedömning* i allmänhet.

Tack

Vi vill tacka alla som hjälp oss att göra vår studie genomförbar. Ett stort tack till Arne Löfstedt vid Göteborgs Universitet som inspirerat oss och gjort oss nyfikna på ämnet. I både med- och motgång har vår handledare Monika Mondor varit en god samtalspartner och stöd. Ett stort tack till Dig!

Vi vill också tacka alla våra informanter för deras deltagande. Utan Er hade studien inte varit möjlig.

Slutligen tackar vi våra nära och kära som underlättat i vardagens bestyr, Tack för att Ni finns.

Göteborg, maj 2010

Sarah Mattsson

Kristofer Esbjörnsson

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Relevans för läraryrket.....	6
1.3 Syfte och problemformulering.....	7
1.4 Studiens disposition	7
2. Material & metod	8
2.1. Material & genomförande.....	8
2.2. Val av metod	9
2.3. Urval av undersökningsgrupper	9
2.4. Skolbeskrivningar	10
2.5. Genomförande av intervjuerna.....	11
2.6. Konstruktion av intervjuguide	11
2.7. Etiska hänsyn	12
2.8. Metoddiskussion	12
2.8.1. Reliabilitet.....	14
2.8.2. Validitet	14
2.8.3. Generaliserbarhet.....	14
3. Teoretisk bakgrund	15
3.1. Begrepp	15
3.1.1. Kunskap och bedömning	15
3.1.2. Formativ bedömning.....	16
3.1.3. Summativ bedömning.....	17
3.1.4. Kursplan.....	17
3.2. Historik bakgrund	17
3.2.1. Läroplan för det obligatoriska skolväsendet – Lpo94	17
3.2.2. Den individuella utvecklingsplanen - IUP.....	19
3.2.3. Skriftliga omdömen	21
3.3. Syftet med förändringarna	23
3.3.1. Syftet med skriftliga omdömen	23
3.3.2. Syftet med Lokala pedagogiska planeringar.....	24
3.4. Den allmänna samhällsdebatten.....	24
3.4.1. Betygsliknande omdömen	25
3.4.2. Kritik mot skolornas arbete med skriftliga omdömen	25
3.4.3. Lärarnas åsikter.....	26

4. Resultatredovisning	27
4.1. Trender	27
4.2. Intervjuresultat - Skolor	28
4.2.1. Resultat - Skola 1	28
4.2.2. Resultat - Skola 2	32
4.2.3. Resultat - Skola 3	35
4.3. Jämförelse - Skolor	39
4.3.1. Rektorer	39
4.3.2. Lärare	39
4.4. Intervjuresultat - Vårdnadshavare	41
4.5. Jämförelse – Vårdnadshavare	43
5. Slutdiskussion.....	45
5.1 Trender	45
5.2. Rektorer	47
5.3. Lärare	47
5.4. Jämförande diskussion mellan rektorer och lärare	48
5.5. Vårdnadshavare	49
5.6. Allmän slutdiskussion	50
6. Vidare forskning	52

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi skulle vilja hävda att människan i sin natur har ett behov av att klassificera och sätta etiketter på allt i sin omgivning. Vare sig vi vill det eller inte bedömer vi vår omgivning utifrån de referensramar vi har. Ibland kan till och med utfallet av klassificeringen bli att vi snarare dömer än bedömer.

Skolan har genom historien haft olika synsätt på bedömning av elevers kunskaper och i vissa tider även i ordning och uppförande. Under många år i skolans historia var avståndet mellan lärare och elev avgrundsdykt sett ur ett maktperspektiv, med andra ord ojämlikt. 1994 när den nuvarande läroplanen för det obligatoriska skolväsendet infördes ville man förändra denna ojämlikhet. Läroplanen kom att kallas Lpo94. En grundläggande tanke i denna läroplan är tilltron till elevernas egen förmåga vilket bör ge ett större självförtroende, lust till lärande och nyfikenhet till omvärlden. Lpo94 betonar elevens förmågor och möjligheter till eget lärande. Att bemöta eleven med respekt och att se den som en individ som kan prestera för sin egen skull skapar samhällsmedborgare som kan behandla andra med respekt och ta vara på sig själva.

2006 infördes ett nytt moment i lärarnas verksamhet, de individuella utvecklingsplanerna. Tanken med en IUP för varje elev var att den skulle hjälpa de inblandade parterna att med tydlighet se de framtidsytande mål som eleven har. I den obligatoriska skolan går de flesta 30 terminer och med en IUP skulle det bli lättare att följa elevens progression i sitt lärande. IUP:n har även en inbyggd förväntan på att en elev alltid kan ta ett kliv upp från sin nuvarande kunskapsnivå. Tanken är att lärande alltid är möjligt.

Den politiska bakgrunden till de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen är följande: Under 1990-talet hade det Socialdemokratiska blocket regeringsmakten. De borgerliga partierna samlades under Alliansen och gick gemensamt till val 2006 och övertog regeringsmakten. Innan detta skedde hade Folkpartiet genomfört en rad förändringar i Nacka kommun under 1990-talet, för att öka dokumentationen av elevernas kunskaper. De hade funnit ett kryphål i skolförordningen som medförde att de kunde ge betygslänkande skriftliga omdömen. Detta kryphål täpptes dock igen 2002 efter en dom i kammarrätten. Efter regeringsskiftet 2006 valde Alliansen med Folkpartiet i spetsen att åter väcka frågan om skriftliga omdömen.

De skriftliga omdömena fick sitt berättigande i och med departementspromemorian *En individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen* (Utbildningsdepartementet, 2007). Bakgrunden till promemorian var att Alliansen nu ville att skolans IUP:er även skulle innehålla en bakåtsyftande del, med andra ord ett skriftligt omdöme i varje ämne som eleven får undervisning i. Detta ska ges varje termin och får även innehålla ett skriftligt omdöme om elevernas *utveckling i övrigt*. I samband med beslutet att införa skriftliga omdömen hävdades också förbudet mot att ge betygsliknande omdömen i de lägre åldrarna. Alltså får de nya skriftliga omdömena vara betygsliknande men måste då även innehålla en förklarande text. Höstterminen 2008 skrevs de första skriftliga omdömena på Sveriges skolor.

Hur de skriftliga omdömena utformas och hur arbetet med dem planeras och genomförs är upp till varje enskild rektor med Skolverkets allmänna råd som stöd. Sveriges skolor har därför lagt upp sitt arbete med de skriftliga omdömena på väldigt många olika sätt. Det är därför intressant att visa på hur olika skriftliga omdömen kan se ut, och analysera hur rektorer lagt upp arbetet men också hur lärare och föräldrar ser på de skriftliga omdömena. Vad säger mallen om vilka inställningar och uppfattningar som finns på skolan och hur påverkar de olika mallarnas utformning arbetet och bedömningen av elevernas kunskapsutveckling.

Borttaget: ¶

1.2. Relevans för läraryrket

Skolans verksamhet är en beställning från staten till kommunerna. Beställaren anger de ramar skolans verksamhet ska vila på, genom de så kallade styrdokument, t.ex. läroplan och kursplaner. Lärare är tjänstemän och dessa ska arbeta utifrån de givna ramar som styrdokumentet anger. Då bedömning är en relativt stor del av en lärares uppdrag finner vi en stark relevans för läraryrket i denna studie.

1.3 Syfte och problemformulering

Syftet med vår studie är dels att undersöka hur framtagandet och utformningen av skriftliga omdömesmallar ser ut på olika skolor, dels att undersöka, ur tre olika perspektiv; rektors-, pedagog-, och föräldraperspektiv, vilka attityder som finns kopplade till skriftliga omdömen.

Detta syfte ger upphov till följande frågeställningar:

1. Vilka trender finns i hur de skriftliga omdömena framtagits och utformats? Följer de Skolverkets riktlinjer?
2. Hur resonerar rektorerna om sin mall i förhållande till Skolverkets rekommendationer?
3. Hur resonerar lärarna om skolans mall för de skriftliga omdömena i förhållande till Skolverkets rekommendationer?
4. Hur uppfattar och resonerar i allmänhet vårdnadshavare om de skriftliga omdömena?

1.4 Studiens disposition

För att göra studien så överblickbar som möjligt väljer vi här att kort presentera vad läsaren finner under de olika huvudrubrikerna. I kapitel 2 beskriver vi studiens metod och det material vi använt oss av. Kapitel 3 behandlar de teoretiska utgångspunkter som studien bygger på. Här presenteras också en rad begrepp som kan vara användbara för läsaren. I nästkommande kapitel, kap. 4, presenteras de resultat som vi erhållit. Diskussion rörande studiens resultat finner läsaren i kapitel 5. Slutligen redogör vi kort tänkbara ämnen för vidare forskning, kapitel 6.

2. Material & metod

I detta avsnitt presenterar vi det material och de metoder vi valt att använda oss av i framställandet av denna studie. Under rubrik 2.1. presenterar vi materialet, i 2.2. genomförandet, i 2.3. val av metod. Därefter följer i 2.4. vårt urval av intervjupersoner och i 2.5. följer en presentation av de skolor vi genomfört intervjuerna på. I 2.6. finner läsaren en beskrivning av hur vi genomförde intervjuerna, därpå i 2.7. följer de etiska hänsyn vi tagit i studien. I den sista underrubriken 2.8. följer en metoddiskussion.

2.1. Material & genomförande

Det huvudsakliga materialet för studien består av mallar för skriftliga omdömen samt intervjuresultat.

För att kunna studera hur skolor valt att utforma sina skriftliga omdömen kontaktades samtliga skolor i Göteborgs Stad via ett e-postmeddelande. Vi hämtade email-adresserna från Göteborg Stads hemsida. I meddelandet fanns en förfrågan om att få ta del av de eventuella mallar som tagits fram alternativt ett par exempel på redan skrivna skriftliga omdömen. De svar som mottogs studerades och jämfördes med varandra men också mot Skolverkets riktlinjer för skriftliga omdömena. Vi valde därefter ut tre omdömen efter särskilda kriterier (se rubrik 2.4: Urval av undersökningsgrupp).

För att belysa hur de skriftliga omdömenas mall kan påverka tolkningen av elevernas kunskapsutveckling, ur tre perspektiv valde vi sedan att genomföra en intervjustudie. Metoden får anses användbar då vi valde att studera hur de skriftliga omdömena utformas (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007, s. 223). För att ge studien tyngd valde vi att genomföra intervjuer med rektorer, lärare och vårdnadshavare (se rubrik 2.6: Genomförande av intervjuer). Rektorerna fick berätta och beskriva hur de arbetat fram sina skriftliga omdömen och även ge sin syn på hur utformningen kan komma att påverka bedömningen. Lärarna fick berätta och beskriva hur de arbetar med skolans mall och hur de ser på bedömning. Vårdnadshavarna fick mer fritt resonera om hur de uppfattade deras barns skriftliga omdömen och vilken information de fått från skolan och den allmänna debatten i samhället.

2.2. Val av metod

Vi ansåg att det finns ett flertal fördelar med en intervjustudie. Tidsfaktorn är en av anledningarna till att vi valde denna form av studie. Enligt Metodpraktikan (2007) är en intervjustudie tidseffektiv. Man får också möjlighet att ställa följdfrågor till informanten och om informanten är otydlig i något av sina svar kan man be om förtydliganden. Metodpraktikan (2007) nämner även att avståndet mellan forskare och informant är nära.

Nackdelar med metoden kan tänkas vara att följdfrågor kan bli ledande eftersom man då går ifrån sin intervjuguide. Till skillnad från en enkätundersökning, där svaren är tydliga, om t.ex. svar i form av kryss eller *ja* och *nej* förekommer, och kan redovisas statistiskt, kräver intervjusvar tolkningar för att kunna jämföras. Tolkning är subjektivt vilket vi försökt vara medvetna om vid jämförelserna mellan de olika informanterna och deras svar.

Studien skulle också kunnat genomföras med t.ex. enkätundersökningar, men vi ansåg att det var viktigt att ha nära kommunikation med informanterna. Att engagera rektorer, lärare och föräldrar att besvara en enkät och att sedan sammanställa svaren skulle troligen ta mer tid i anspråk.

2.3. Urval av undersökningsgrupper

För att studien skulle anses genomförbar inom tidsramen för detta examensarbete begränsades studiens omfattning till att endast innefatta Göteborgs Stad.

När de insamlade mallarna från skolorna studerades uppmärksammade vi markanta skillnader i hur skolorna tolkat Skolverkets direktiv. Vi ansåg att det därför var intressant att studera exempel där utformningen skiljde sig åt. Samtliga insamlade mallar anonymiserades och lades ut bredvid varandra. Mallarna studerades och kategoriserades utifrån hur de var utformade. De två kategorierna blev mallar där någon form av kryss-system används och den andra med löpande text. Vi tittade också på vilka skolor som valt att ha med elevens utveckling i övrigt. Efter vår granskning av underlaget valdes tre skriftliga omdömesmallar ut. Utfallet blev att samtliga tre omdömen kom från skolor i samma stadsdel.

För att närmare kunna analysera de valda mallarna kontaktades skolornas rektorer därefter för intervju. Vidare hjälpte rektorerna oss att komma i kontakt med lärare som var villiga att ställa upp på intervju. Lärarna använder sig av den mall som respektive rektor representerar.

Då det var svårt att komma i kontakt med vårdnadshavare som hade barn på respektive skola valde vi istället att själva välja vårdnadshavare med barn i de åldrar studien behandlar. Vi hade tidigare inte diskuterat ämnet med informanterna och hade således inte några uppfattningar om hur dessa skulle resonera eller svara på våra frågor. Vårdnadshavarna är vi bekanta med. I intervjun med vårdnadshavarna var utgångspunkten inte de mallar vi valt för studien utan istället de erfarenheter de hade från sina barns skriftliga omdömen och den allmänna samhällsdebatten i ämnet.

2.4. Skolbeskrivningar

Nedan följer korta beskrivningar av de tre skolorna varifrån de tre olika mallarna är hämtade.

2.4.1. Skola 1.

Skola 1 är en tvåparallellig F-3-skola med ca 180 elever. Den ligger i ett mindre tätbefolkat område som enligt rektorn är, ett ”socioekonomisk gynnat område”, med engagerade föräldrar och studiemotiverade elever. Rektorn har arbetat på skolan sedan januari 2009. Läraren på skolan har varit verksam i 11 år sedan hon tagit lärarexamen.

Skola 1 har valt att utforma sitt skriftliga omdöme med fyra kolumner med rubrikerna *strävansmål*, *aktuellt arbetsområde*, *kriterier för bedömning* och *måloppfyllelse*. Varje ämne har var sin rad. Det skriftliga omdömet är ämnat att skrivas på datorn då radernas storlek automatiskt anpassas till mängden text (se bilaga 1).

2.4.2. Skola 2.

Skola 2 är till skillnad från Skola 1 belägen i ett ytterområde men ligger också i ett socioekonomiskt välbärgat område. Rektorn beskriver att majoriteten av eleverna är av nordisk härkomst men att man på skolan arbetar för en större mångfald. Eleverna är åldersintegrerade för skolåren F-2 och sedan uppdelade i åldershomogena klasser från år 3 till och med årskurs 5. Skolan är större än Skola 1 i antal elever, det går cirka 300 där. Efter år 5 överlämnas eleverna till nästa skola. Rektorn har tjänstgjort som rektor sedan ett antal år tillbaka. Läraren har tjänstgjort sedan 1991.

Skola 2 har valt att utforma sitt skriftliga omdöme med sex kolumner med rubrikerna ämne, bedömning; med underrubrikerna *på väg*, *på god väg* och *uppnått*, kommentarer och lärarens namn. Varje ämne har var sin rad. Under rubriken bedömning markerar läraren med ett kryss var eleven befinner sig (se bilaga 2).

2.4.3. Skola 3.

Skolan är belägen, till skillnad, från de andra i en större tätort och innefattar årskurserna F-5 samt en mindre förskola. På skolan går för närvarande 240 elever. Skolan har valt att arbeta helt åldershomogent men arbetar ibland i olika gruppkonstellationer som är klassöverskridande. Läraren har precis som de andra lång erfarenhet av läraryrket. Rektorn har, i likhet med Rektor 1, endast arbetat på den aktuella skolan i 2 år.

Skola 3 har valt att utforma sitt skriftliga omdöme med 5 kolumner med ett dokument för varje ämne. I första kolumnen redogörs strävansmålen för ämnet, ett per rad. I nästföljande 3 kolumner har strävansmålen brutits ner i delmål. En pil går genom delmålen på vilken det sedan markeras med ett kryss var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling. Den sista kolumnen innehåller kommentarer kring elevens prestationer och måluppfyllelse (se bilaga 3).

2.5. Genomförande av intervjuerna

Vi genomförde intervjuerna tillsammans och under intervjuerna hade vi varsin roll. En tog hand om intervjun medan den andra hade rollen som observatör och förde anteckningar. Under genomförandet av intervjuerna användes ljudupptagningsutrustning. Innan intervjun påbörjades fick de en kort beskrivning om vilka vi var och vårt syfte med studien. Vi delgav inte informanterna intervjufrågorna i förväg då vi inte ville ha tillrättalagda svar. Ingen efterfrågade heller att i förväg få se frågorna.

2.6. Konstruktion av intervjuguide

Vi valde att utgå från Metodpraktikan (2007) när vi konstruerade vår intervjuguide. För att hålla ”en röd tråd” genom studien valde vi att dela upp intervjuguiden i fyra teman; *bedömning*, *skriftliga omdömen*, *allmänna samhällsdebatten* och *Skolverkets riktlinjer*. Med utgångspunkt i temarubrikerna formulerades våra intervjufrågor. Intervjufrågorna bygger på de frågeställningar som studien syftar till att besvara. ”Att tänka på innehåll innebär att man knyter an till undersökningens problemställning.” (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007, p. 298) Metodpraktikan (2007) skriver att frågorna ska vara öppet formulerade och att informanten hela tiden ska känna sig motiverad till att svara på frågorna. Detta begrundade vi när intervjufrågorna konstruerades. För att skapa en dynamisk intervjusituation ändrade vi på ordning av intervjufrågorna för att passa respektive informantgrupp. De uppföljningsfrågor vi använde oss av hade som syfte att fördjupa informantens svar.

Vidare formulerades även ett antal uppvärmningsfrågor åt respektive informantgrupp. Detta för att vid intervjutillfället skapa god stämning och etablera kontakt (Esaïasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007).

2.7. Etiska hänsyn

Denna studie tar sin utgångspunkt i de etiska förhållningssätt som Vetenskapsrådet nämner i sina etiska regler angående sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och konfidentialitet (Vetenskapsrådet, 2004). Under tiden studien pågick, från tidigt planeringsstadium till slutprodukt fanns tankarna med om hur vi bäst kan möta Vetenskapsrådets rekommendationer.

Eftersom examensarbetet kommer publiceras ansåg vi i likhet med Vetenskapsrådet att det är viktigt att alla inblandade informanter/partner känner sig trygga. Skriftliga omdömen är dock offentliga handlingar vilket innebär att en identifikation är möjlig med lite ansträngning. Vi har ändå försökt minimera en identifikation genom att anonymisera samtliga informanter och skolors namn.

Med anonymisering menar vi att informationen som samlats in förs vidare utan att tredje part kan identifiera informanterna i fråga. Vetenskapsrådet diskuterar eventuella nackdelar med ovanstående strategi i sin publikation "Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial". De menar att kontroll av forskarnas uppgifter blir svår (Hermerén, 2007). Vetenskapsrådet skriver också att man inte ska diskriminera eller stigmatisera en grupp genom att endast publicera speciellt utvalda forskningsresultat, vilket vi försökt vara medvetna om i vår studie.

Informanterna blev underrättade muntligen om vilka etiska hänsyn vi tagit i vår studie. Alla informanter godkände ljudupptagning under intervjuerna. Vidare berättade vi för informanterna att det insamlade materialet inte kommer användas i något annat syfte än till vår studie.

2.8. Metoddiskussion

Vid insamlingen av mallarna blev bortfallet stort, endast 25 mallar erhöles. Vår studie får anses relativt liten, men vårt syfte är inte att visa på en direkt sanning utan mer en tendens om hur skolor har valt att arbeta med de skriftliga omdömena.

Studien syftar till att visa hur arbetet *kan* se ut och hur rektorena resonerat när de utformat sina mallar för skriftliga omdömen samt hur dessa mallar uppfattas av lärarna, därför anser vi att underlaget är tillräckligt.

Då de skriftliga omdömena är ett relativt nytt inslag i skolans verksamhet finns det inte särskilt mycket skriven litteratur eller forskning i ämnet. En möjlig orsak till detta kan tänkas ligga i tidsaspekten. Eftersom skriftliga omdömen är en del av IUP och oftast diskuteras i samband med utvecklingssamtalet ansåg vi det relevant att även använda oss av litteratur som behandlar dessa.

Trots att beslutet *Uppdrag till Myndigheten för skolutveckling att genomföra vissa implementeringsinsatser* (2008) om de skriftliga omdömena innebär att skolorna skulle börja använda sig av dem höstterminen 2008 känner sig många skolor fortfarande osäkra på hur dessa ska genomföras (Skolverket, Individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen i grundskolan - En uppföljning och utvärdering av skolornas arbete, 2010). De Allmänna råden och kommentarer; *Individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen* (2009) har funnits som stöd för skolornas implementering av skriftliga omdömen i verksamheten sedan november 2008. Därför bör vi i studien väga in hur trovärdiga svar rektorena vågar ge då de eventuellt känner press från exempelvis media och den allmänna samhällsdebatten. Vår farhåga är nämligen att rektorena inte vågar ge helt sanningsenliga svar utan istället ger en förskönad version av verkligheten. Genom våra intervjuer med lärarna får vi troligen en mer nyanserad bild presenterad för oss. Vi tror att lärare i allmänhet vågar vara mer systemkritiska eftersom rektorn måste ställa sig bakom de direktiv staten ålägger skolan. Lärarna å andra sidan måste följa direktiven från rektorn men är mer fria att uttrycka sina egna åsikter.

Vi är medvetna om att varje enskild rektor och lärare besvarar våra intervjufrågor utifrån sin egen skolas mall. Därför är inte svarsvariablerna samma, vilket lägger större fokus på våra tolkningar för att göra jämförelserna av svaren möjliga. I intervjuerna med vårdnadshavarna var utgångspunkten inte de mallar vi valt för studien. Eftersom de resonerar fritt om skriftliga omdömen utgår de från den mall som används på deras barns skola. Detta leder till att vi inte kan se samband mellan hur mallarnas utformning påverkar vårdnadshavarnas uppfattning. Vi anser att detta inte inverkar på studiens resultat eftersom frågeställningarna inte belyser den aspekten.

Urvalet av skolors skriftliga omdömen motiverar vi med att dessa valdes medvetet men utan vetskap om vilken stadsdel dessa kom ifrån. Eventuell kritik mot detta urval kan möjligen ligga i att vår studie endast behandlar skriftliga omdömen från samma stadsdel. Vi ser inte detta som en nackdel för studien utan istället att detta

kan styrka vår teori om att de skriftliga omdömenas utformning kan skilja sig avsevärt, till och med inom samma stadsdel.

Vi begränsade studien till att lägga närmare fokus på tre skriftliga omdömesmallar på grund av att studien annars hade blivit för omfattande. En analys av samtliga Göteborgs skolors data hade blivit svår att genomföra med den metod vi valt. Vid en sådan studie hade möjligen en enkätundersökning varit mer lämplig.

2.8.1. Reliabilitet

Allt vetenskapligt arbete har en potentiell felmarginal vilket innebär att forskaren måste sträva efter att minimera den (Esaiasson, Gilljam, Oscarsson, & Wängnerud, 2007). Vi har i studien varit noga med vad vi vid intervjutillfällena antecknat och bitt informanterna om förtydliganden om vi ansett att deras svar varit otydliga. Vid intervjuerna var vi båda närvarande. Detta får anses öka studiens tillförlitlighet eftersom vi då i efterhand hade möjlighet att diskutera vår uppfattning av intervjun och de svar vi fått. För att ytterligare säkra tillförlitligheten av intervjuresultaten gjordes också en ljudinspelning.

En aspekt som kan inverka på studiens säkerhet är att vi fick hjälp av rektorerna på skolorna att utse en lärare för intervju. Det kan diskuteras om rektorn valde en lärare som denne anser sig ha samma värderingar som, eller är extra insatt i arbetet med skriftliga omdömen.

Vidare finns en annan aspekt som påverkar studiens trovärdighet och den är att vårdnadshavarna inte hade barn på de skolor som mallarna i studien behandlar. Vi har därför valt att samla vårdnadshavarnas åsikter under egen rubrik i resultatdelen. Detta för att urskönja hur de i allmänhet resonerar om skriftliga omdömen.

2.8.2. Validitet

För att öka giltigheten i studien valde vi att konstruera vår intervjuguide i teman utifrån våra frågeställningar. Vid analysen utgick vi från dessa teman vilket i sin tur ledde till att vi tydligare kunde utläsa och redovisa våra resultat.

2.8.3. Generaliserbarhet

Vi vill i studien inte visa på en "sanning" som är gångbar sett ur ett nationellt perspektiv. Vårt syfte har varit att påvisa trender i hur skriftliga omdömen utformas och uppfattas.

Urvalsmetoden resulterade i att endast en stadsdel representeras i studien. Eftersom valet gjordes utifrån mallarnas olika utformningar togs ingen hänsyn till olika

stadsdelars förutsättningar. Att samtliga skolor kommer från ett område som är gynnat socioekonomiskt anser vi inte relevant för resultatet i vår studie då utformningen av mallarna var i fokus.

3. Teoretisk bakgrund

För att läsaren ska få större förståelse för de skriftliga omdömenas bakgrund ges i detta kapitel en historisk sammanfattning av hur skolans styrdokument förändrats. Under rubrik 3.1. beskrivs ett antal begrepp kopplade till studien. Därpå presenteras en historisk tillbakablick över hur skolans bedömningssyn förändrats under rubriken 3.2. I 3.3. finner läsaren en presentation av syftet med dessa förändringar. Slutligen redogör vi för den allmänna samhällsdebatt som förekommit i 3.4.

3.1. Begrepp

Under denna rubrik presenterar vi några av de begrepp som nämns i studien, t.ex. kunskap och bedömning, så att läsaren till fullo ska kunna tillgodogöra sig studien.

3.1.1. Kunskap och bedömning

National Encyklopedin benämner begreppet *kunskap* enligt följande;

Platon analyserade också själva begreppet kunskap och frågade vad skillnaden är mellan att bara ha en sann uppfattning eller åsikt och att ha kunskap, dvs. att verkligen veta något. Hans svar är att det senare innebär i tillägg utöver det förre att man har goda grunder för sin åsikt, vilket har fördelen att åsikten inte så lätt flyger sin väg.

(www.ne.se)

Lpo94 beskriver begreppet kunskap utifrån tre perspektiv;

- Faktakunskap
- Grundläggande färdigheter
- Kunskapskvalité

Undersökningar visar på att barn och ungdomar idag är mer stressade än vad de varit innan. I Barnombudsmannens årsrapport "Sverige äger" kan man läsa, om att varannan flicka lider av stress i skolan minst en gång i veckan (Barnombudsmannen, 2008). I boken "Religion och livsfrågor" (2007) menar författaren Annika Lindskog i artikeln *Problematik kring etik* att skolan idag är en verksamhet där eleverna känner att de blir värderade utefter vad de presterar i skolarbetet. Hon anser att det är viktigt att inte bedöma en elev subjektivt. Vi måste enligt henne i vår professionella roll som lärare se elevens kunskaper i ett vidare perspektiv och inte enbart utifrån

vad den presterat på ett prov. Det är vägen fram till resultatet som väger tyngst i bedömningen av en elevs resultat (ibid.).

I och med införandet av IUP med skriftliga omdömen har bedömning blivit en del av en lärares vardag och dokumentationskraven i skolan har under de senaste åren ökat. Steve Wretman menar i sin artikel *Bedömarkompetens* (2009) att bedömning är en stor del i IUP-arbetet. Vidare nämner han hur viktigt det är att läraren besitter en bedömarkompetens. I begreppet lägger han att läraren ska veta *vad* och *hur* ett elevarbete ska bedömas.

I underrubriken *kunskap* står det om skolans tre olika sätt att se på kunskap. Olika kunskaper och ämnen kräver att bedömning sker på olika sätt. Därför bör man i undervisningen inte förlita sig till en bedömmarmetod utan istället bygga sin bedömning utifrån flera olika metoder. En bedömning leder sedan fram till ett omdöme.

Korp (2003) menar att begreppet bedömning fått en annan innebörd de senaste åren. Historiskt sett har bedömning inneburit betygssättning och sortering medan nu mer gått till att stödja eleven i sin fortsatta kunskapsutveckling och som utvärderingsverktyg av undervisningen.

3.1.2. Formativ bedömning

För formativ bedömning krävs att man uppfattar lärandet som en process, att det är utvecklingen som är viktig inte endast produkten. Anne-Marie Körling ger exempel på hur hon sätter lärandeprocessen i fokus med frågorna; "*Hur gör vi? Vad lär vi oss? Hur förstår du? Vad händer om man gör så här?*" (2009). Hon ser den formativa bedömningen som ett samspel, ett samspel där lust och utmaningar krävs för att rätt förutsättningar för lärande ska uppstå.

Jörgen Tholin (2007) beskriver syftet med formativ bedömning som att "ge den typ av information som gör det möjligt att göra förbättringar under arbetets gång" (sid 12). Helena Korp refererar i *Kunskapsbedömning – hur, vad och varför* (2003) Philippe Perrenoud (1991) som menar att all bedömning som hjälper eleven att lära sig och utvecklas är formativ. Formativ bedömning bygger, säger han, på att "man inte ger sig" förrän man har lärt sig och behärskar de kunskaper och färdigheter som undervisningen har syftat till (ibid. sid. 79).

Black och Wiliam har studerat studier gjorda kring formativ bedömnings påverkan på lärandet och skriver att; "Many of them show that improved formative assessment helps the (so-called) low attainers more than the rest, and so reduces the spread of attainment whilst also raising it overall" (2001, sid.3). Det vill säga att den totala kunskapsnivån ökar. Framförallt de *svagare* eleverna hjälps av en formativ bedömningsform och utvecklas bättre än tidigare vilket leder till att klyftan mellan elevernas resultat minskar.

3.1.3. Summativ bedömning

Till skillnad från den formativa bedömningen är summativ bedömning mer en sammanställande bedömning av elevers resultat och prestationer (Black & Wiliam, 2001). En summativ bedömning är bakåtsyftande och den form av bedömning som varit den dominerande i skolvärlden i många år. Elever möter den summativa bedömningen i många av skolans moment, exempelvis är betyg på ett prov en sådan bedömning. Att få ett omdöme kan också vara av summativ art. Att få ett ”ok” eller ”bra” på en uppgift är summativt. Läger man till en framåtsyftande del i omdöme utvecklas bedömningen till att vara formativ, exempelvis; ”Bra, men till nästa gång kan du tänka på följande...”.

3.1.4. Kursplan

I dess nuvarande form beskriver en kursplan vilka mål som måste vara uppnådda för att erhålla ett Godkänt, Väl Godkänt respektive Mycket Väl Godkänt i slutet av årskurs 9. En kursplans innehåll beskriver även ett ämnes karaktär och vilka strävansmål vi ska planera vår undervisning ifrån.

3.2. Historik bakgrund

Under följande rubrik redogör vi för den historiska bakgrund som ledde fram till IUP med skriftliga omdömen.

3.2.1. Läroplan för det obligatoriska skolväsendet – Lpo94

Arbetet med en ny läroplan tog sin början redan 1991 då en ”Läroplanskommitté” tillsattes som skulle komma med förslag på mål och riktlinjer. Regeringen antog 1994 den nya läroplanen för det obligatoriska skolväsendet som kom att kallas Lpo94 (Utbildningsdepartementet, 1994). Läroplanen innebar stora förändringar för den svenska skolan då den nu skulle komma att bli målstyrd, till skillnad från det normrelativa system som rådde innan (där elevernas betyg graderades med en siffra 1-5). Skolan var vid tidpunkten innan införandet statlig men nu ville man decentralisera skolan och låta kommunerna bli ansvariga för skolans verksamhet. Syftet var att kvalitén på skolans verksamhet skulle öka och lärarprofessionens status höjas. Man ville framhäva att lärare är professionella i sin yrkesutövning och gav Lpo94 ett stort tolkningsutrymme (Carlgren & Marton, 2007). Det senare förklaras närmare i påföljande stycken.

Lpo94 skiljer sig mycket från andra läroplaner i fråga om hur den är skriven och formulerad. Lpo94 tar sin utgångspunkt från ett elevperspektiv. Eleverna skulle ta större ansvar för sin utbildning och de skulle bjudas in i planeringen av undervisningen. Vidare ska de tränas i att ta ansvar och vara de som tar initiativ till

inflytande. Ett annat ledord i Lpo94 är begreppet *demokrati*. Skolan skulle nu bli en demokratisk arena på alla områden. Eleverna ska tränas i att vara aktiva samhällsmedborgare och motverka alla former av diskriminering (Carlgren & Marton, 2007).

En annan stor förändring var det redan nämnda betygssystemet. Förslaget till ett förändrat betygssystem lades från den då regerande socialdemokratiska regeringen, ledd av Göran Persson (Sunnegårdh & Sjösten, 2008). Betygssystemet blev nu uppdelat i fyra steg; Icke godkänt (IG), Godkänt (G), Väl godkänt (VG), Mycket väl godkänt (MVG). Utifrån nationella *mål att sträva mot* och *mål att uppnå* i både Lpo94 och i aktuellt ämnes kursplan ska nu läraren bedöma elevens kunskaper. Att skolan blev målstyrd ser man med tydlighet i läroplanen och i de tillhörande kursplanerna eftersom man finner närmare 2000 mål för eleverna att uppnå innan eleverna går ur grundskolan (Moreau & Wretman, 2009). Betyg ska nu ges till elever i årskurs 8 och 9 och i kursplanerna ges endast betygskriterier för vad som ska ha uppnåtts innan eleven slutar år 9.

I stycket ovan nämns ”strävansmål”, vars syfte är att vara ett verktyg för skolan att verka för en hög standard i undervisningen och i det kunskapsmässiga innehållet.

Man måste vara medveten om att kursplanetexterna är skrivna i ett 1-9 perspektiv. Alla lärare i alla skolor bidrar till att utveckla samma typer av kunskaper hos eleverna. Vilka dessa kunskaper är beskrivs alltså i mål att sträva mot och förtydligas i bedömningens inriktning.

(Moreau & Wretman, 2009, s.33)

”Mål att uppnå” har som syfte att kontrollera elevers lägsta tillåtna kunskapsnivå. Uppnåendemål är den lägsta nivå en elev ska ha nått i sitt lärande för att erhålla ett G i betyg. Det är en elevs rättighet och skolans skyldighet att alla elever når denna nivå. Lpo94:s intention med målstyrd verksamhet låg i att komma bort från att lärare jämförde elevers kunskaper med varandra. Nu skulle lärarna istället sätta den enskilde elevens kunskaper i relation till de uppsatta målen.

Den målinriktade läroplanens intentioner är omfattande. En tydlig intention är att lärare nu skulle kunna reflektera över sina bedömningar. Det ska med tydlighet framgå vilka mål som läraren haft som bedömningsgrund (Körling, 2009). Därför ska läraren bryta ner strävansmålen i delmål och formulera dem så de passar den årskurs man undervisar i (Skolverket, 2008). Lokala kursplaner/arbetsplaner kom att bli ett begrepp som Sveriges skolor fick bekanta sig med. Delmålen ska vara realistiska, begripliga, förankrade, uppnåbara, tydliga, mätbara, utmanande, utvecklingsbara och tjäna som en utgångspunkt för nästa mål (Moreau & Wretman, 2009). Skolan ska vara en arena där elever får goda möjligheter till bra och genomtänkt undervisning.

En annan förändring var att man övergick från kvartssamtal till utvecklingssamtal. Förändringarna var mer långtgående än själva namnbytet, nu skulle det vara en dialog mellan tre parter; elev, lärare och vårdnadshavare (Buckhöj-Lago, 2000). Samtalet ska föras utifrån ett elevperspektiv och informera vårdnadshavare om hur eleven ligger till i sin utveckling i förhållande till de nationella målen. Med andra ord blev utvecklingssamtalen ytterligare en kanal för informationsutbyte mellan hem och skola. Hemmet eller vårdnadshavaren fick nu även rätten att begära ett skriftligt omdöme om hur eleven presterade i olika ämnen, dock fick inte detta omdöme vara av betygsliknande karaktär (Körling, 2009).

Lpo94 framhåller ett lärande där dialogen och samspelet i klassrummet ska vara en naturlig del i klassrumsmiljön. Författarna till boken *Lärare av imorgon* (2007) sammanfattar kort att dagens läroplan inte kommer med några pekpinningar om hur undervisningen eller dess organisation ska se ut. Detta ansågs höja professionalismen i yrket vilket redan är nämnt som en av Lpo94:s intentioner. Det utvidgade uppdrag som lärarna fick i och med Lpo94:s genomförande verkade dels befriande från en rad "måsten" men utmanade dock hela lärarkårens kompetens då inga lösningar gavs i några styrdokument. Arbetslag bildades och i dessa försökte man genom dialog förstå läroplanen. Detta är helt i fas med läroplanens intention om att ett yrkesspråk skulle bli mer närvarande i det dagliga arbetet hos lärarna.

3.2.2. Den individuella utvecklingsplanen - IUP

En individuell utvecklingsplan för varje elev blev lärare skyldiga att skriva efter ett beslut (V2008/4180/S) 2006 i regeringen om att grundskoleförordningen skulle förändras. Det fanns en del skolor i Sveriges som redan innan beslutet valt att börja arbeta med IUP:er men nu fick skolorna tydligare instruktioner om hur dessa skulle utformas.

"Den individuella utvecklingsplanen hämtar sin näring ur alla de sociala samspel där individen är involverad" (Strandberg, 2008). Den Individuella utvecklingsplanen ska ses som en viktig del i elevens utveckling. Det handlar om att för eleven, ur ett sociokulturellt perspektiv, påvisa dennes utvecklingszoner. I boken *Bland mentorerna, IUP och utvecklingszoner* (2008) beskriver författaren att det är viktigt att hålla IUP:n på ett begripligt och elevnära plan.

Planerna på att skolorna i Sverige skulle skriva Individuella utvecklingsplaner tog sin början redan 1998. Då tog den sittande regeringen ett beslut om att tillsätta en expertgrupp som skulle ta fram förslag på hur skolan kunde arbeta för att fler elever skulle nå de nationella målen i slutet av grundskolan och hur den individuella planeringen kunde förbättras. Man ville främst förbättra dokumentationen och planeringen för de elever som var i behov av särskilt stöd för att kunna välja

alternativa inlärningsstrategier och metoder. År 2001 publicerades förslagen och 2006 implementerades beslutet på skolorna och kom att gälla alla elever i grundskolan (Sunnegårdh & Sjösten, 2008).

I de Allmänna råden som Skolverket gett ut för den Individuella utvecklingsplanen framställs följande syfte.

Den individuella utvecklingsplanen bör:

- ge eleven ökade möjligheter att ta ansvar för och påverka sina studier,
- konkret beskriva vad skolan ska göra för att eleven ska utvecklas i riktning mot läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot,
- stärka elevens och vårdnadshavarens delaktighet i den individuella planeringen,
- utformas på ett sådant sätt att den underlättar kontinuiteten i elevens lärande vid byten av lärare, grupp och skola.

Skolverket (2008)

Ytterligare syften med en individuell utvecklingsplan låg i att alla elever nu skulle känna till och vara medvetna om att de kan och har möjligheter att ta nästa steg i sin utveckling. Det finns alltså en inbyggd förväntan att alla elever har möjlighet att ta ett steg på kunskapens trappa oavsett var de befinner sig på den (Strandberg, 2008). Eleverna ska få tydlig information om vilka mål de ska jobba mot för att nå de nationella målen i slutet av grundskolan. En IUP är som nämnt framåtsyftande men ska också väcka reflekterande tankar hos eleven över hennes kunskaper (ibid.).

Skolans undervisning och verksamhet ska vara öppen för förändring, en verksamhet där segregering motverkas, därför bör även läraren ta till sig IUP:ernas innehåll och reflektera över dessa i förhållande till den undervisning man bedrivit (Zetterström, 2006). I Lpo94 definieras skolans uppdrag, vårt främsta uppdrag är att skolan ska vara en *skola för alla*. En lärares reflektion kan motverka att undervisningen blir låst till ett visst system och att undervisningen utvecklas till att vara i paritet med Lpo94:s uppdrag (Moreau & Wretman, 2009).

I Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer för de individuella utvecklingsplanerna* (2008) poängteras att rektor bör ”ge skolans lärare förutsättningar att skapa ett gemensamt förhållningssätt till arbetet med den individuella utvecklingsplanen”. Detta återkopplar till Lpo94:s intention om att höja professionaliteten i yrket, i detta avseende på hur skolan arbetar med sin kommunikation och sitt språkbruk (Carlgren & Marton, 2007). Även arbetslagets dialog är viktig för yrkesspråkets utveckling. Man bör tillse att dialogen om eleven i fråga inte blir förtryckande eller dömande utan ska hållas i en positiv och framåtsyftande anda.

En IUP ligger till grund för de utvecklingssamtal som vi sedan Lpo94:s genomförande är skyldiga att ha minst 2 gånger på läsår, en gång per termin (Buckhøj-Lago, 2000). Vid utvecklingssamtalet informeras vårdnadshavare både skriftligen och muntligen om elevens skolgång. Det är viktigt att eleven ges stort utrymme i samtalet då det är eleven i fråga det handlar om (Skolverket, 2009). Detta bottnar i att Lpo94 starkt betonar begreppet *demokrati*, eleven ska kunna påverka sin utbildning och ha stort inflytande över den. En annan infallsvinkel med IUP är att eleven får möjlighet att på ett konkret sätt se sin progression i sitt lärande under hela skolgången (Strandberg, 2008).

Om läraren förutspår att en elev inte kommer nå de nationella målen måste ett åtgärdsprogram skrivas. Detta har varit ett krav ändå sedan införandet av Lpo94. Ett åtgärdsprogram syftar till att dokumentera vilka åtgärder som behövs tas för att eleven ska utvecklas i enlighet med styrdokumentet för att nå uppnåendemålen (Utbildningsdepartementet, 1994).

3.2.3. Skriftliga omdömen

2002 kritiserades Nacka kommun för att ha infört betygsliknande skriftliga omdömen av Skolinspektionen. De hade funnit ett kryphåll i den dåvarande grundskoleförordningen 1994:119. Skolverket i sin tur kritiserade detta vilket ledde fram till att förordningen skrevs om (ändring 2003:124) och ett förbud lades mot betygsliknande omdömen.

Den 10 juni 2008 gick Utbildningsdepartementet ut med ett pressmeddelande där de meddelade att ett beslut tagits av Regeringen om ett tillägg till den individuella utvecklingsplanen ska införas, dvs. skriftliga omdömen med start höstterminen 2008. "Beslutet innebär att föräldrar och elever från första klass ska få skriftlig information om elevernas kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne" (Utbildningsdepartementet, 2008). De skriftliga omdömena ska skrivas utifrån de nationella strävansmålen och lärarens lokala pedagogiska planeringar. Läraren ska bryta ner strävansmålen och göra egna lokala pedagogiska planeringar i varje ämne. En lokal pedagogisk planering ska innehålla vilka strävansmål undervisningen syftar mot, dessa mål i förhållande till aktuell årskurs, vad undervisningen kommer att handla om samt vad som kommer att bedömas och hur bedömningen kommer att gå tillväga. Det är alltså inte kursplanernas mål att uppnå som planeringen ska utgå ifrån utan målen att sträva mot (se kap. 4.3.2; Lokala pedagogiska planeringar).

De skriftliga omdömena är en form av formativ bedömning och är en del av den individuella utvecklingsplanen, IUP. Den delges elever och vårdnadshavare i samband med utvecklingssamtalet, eleverna ska få minst ett skriftligt omdöme en gång per termin, två gånger varje läsår. De skriftliga omdömena ska både visa på elevens kunskapsutveckling i förhållande till målen samt vara framåtsträvande. "Den

framåtsyftande delen ska beskriva vad skolan *ska* göra samt vad eleven och förälder *kan* göra för att utvecklas mot målen” (Moreau & Wretman, 2009, s. 5). I huvudsak är det samma information som lärarna sedan Lpo94 delger elever och vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet, men nu ska det också dokumenteras skriftligen. ”Med hjälp av skriftliga omdömen fokuserar utvecklingssamtal och IUP mer på kunskapsutveckling och mindre på eleverna som person” (Moreau & Wretman, 2009, s. 5).

En vanlig missuppfattning har varit att eleverna skulle få betyg redan i årskurs 1. Beslutet innebar endast att *förbudet* mot betygsliknande omdöme togs bort. Rektorn beslutar hur skolans skriftliga omdömen ska utformas. Det är även rektorns ansvar att se till att skolan når upp till Skolverkets direktiv (Utbildningsdepartementet, 1994).

Utöver att omdömet nu kan vara betygsliknande innebar också regeringsbeslutet att det kan innefatta hur eleven utvecklas i övrigt. Med *utveckling i övrigt* menas t.ex. elevens sociala utveckling. Formuleringen ersatte den tidigare formuleringen ”social utveckling” eftersom man nu eftersträvar att eleven inte ska kränkas eller beskrivas i nedsättande ordalag (Skolverket, 2009). I kommentarsdelen till de Allmänna råden för de skriftliga omdömena skrivs följande;

Om rektor beslutar att skriftliga omdömen ska ges om elevens utveckling i övrigt, kan utvecklingen av de förmågor som anges i t.ex. avsnitten 2.1 Normer och värden och 2.3 Ansvarstagande och inflytande samt 2.7 Bedömning och betyg i Lpo 94 tjäna som vägledning. Om en skola ger skriftliga omdömen om elevens utveckling i övrigt ska det framgå mot vilka mål elevens utveckling bedömts liksom vilken lärare som ansvarat för den skriftliga informationen. De skriftliga omdömena ska varken innehålla beskrivningar eller värderingar av elevens personliga egenskaper. Viktigt att notera är att den individuella utvecklingsplanen är en allmän handling. Den bör därför inte innehålla känsliga uppgifter om eleven.

(Skolverket 2008, s.16)

I samband med beslutet gav Skolverket ut allmänna råd för skriftliga omdömen. ”Skolverkets allmänna råd är rekommendationer till stöd för hur skolans författningar (lagar, förordningar och föreskrifter) kan tillämpas” (Skolverket, 2008, s. 8). Allmänna råd ska följas av skolorna för att säkerställa att syften och mål med rådande direktiv uppnås och att alla arbetar åt samma håll. Skolorna får endast frångå dessa rekommendationer ifall de på andra sätt kan påvisa att de uppnår kraven. Skolverkets *Allmänna råd och kommentarer, Individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen* reviderades i september 2009 på grund av att sekretesslagen ersattes av en ny offentlighets- och sekretesslag den 1 juli 2009.

De skriftliga omdömena är liksom de individuella utvecklingsplanerna offentliga handlingar. Vem som helst kan ta del av en skolas omdömen och hur de arbetar med dem. Som det tidigare nämnts ska de skriftliga omdömena vara formulerade på ett sådant sätt att de inte syftar på eleverna som person. Det är av yttersta betydelse då handlingarna är offentliga och eleven aldrig på något sätt ska kunna känna sig kränkt.

3.3. Syftet med förändringarna

Nedan beskriver vi de syften beslutsfattarna haft med införandet av skriftliga omdömen och lokala pedagogiska planeringar.

3.3.1. Syftet med skriftliga omdömen

Ett av politikernas argument för införandet av skriftliga omdömen innan beslutet togs var att man nu fick möjlighet att fånga upp elever i behov av särskilt stöd tidigare i sin skolgång. Det ska bli tydligare för eleven själv, läraren och elevens vårdnadshavare att följa elevens kunskapsutveckling och hur den kunskapen står i relation till de nationella strävansmålen (Körling, 2009). Vidare ska de skriftliga omdömena ses som ett verktyg för lärare, elev och vårdnadshavare att utvärdera undervisningen (Moreau, 2009).

Sverige har haft en neråtgående trend vad gäller elevers skolresultat. Fler och fler elever går ut grundskolan med underkänt i betyg i flera ämnen och framförallt har betygen i kärnämnen matematik och svenska sjunkit (Skolverket, 2009). Regeringen ville hejda denna trend och hoppas att införandet av skriftliga omdömen ska kunna bidra till högre måluppfyllelse.

Införandet kan också ses som att beslutsfattarna vill att skolorna i sin bedömning går från summativ till formativ bedömning istället. Lärare tvingas nu formulera sina bedömningar skriftligen vilket ökar deras medvetenhet om hur de använder sitt yrkesspråk. Diskussioner i lärarum, på lärarforum på internet eller i artiklar och insändare förbättrar vårt gemensamma språk som yrkesverksamma lärare och därigenom även vår profession. Vår status höjs (Colnerud & Granström, 2002).

3.3.2. Syftet med Lokala pedagogiska planeringar

När Lpo94 blev den gällande läroplanen för skolans verksamhet blev lokala kursplaner ett begrepp ute på skolorna. Skolorna bröt ner och analyserade de nationella kursplanemålen för att anpassa dem till de årskurser man undervisade i.

I och med beslutet om skriftliga omdömen skrevs de *Allmänna råden för den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen* om och kom att benämna ett nytt begrepp – lokal pedagogisk planering (Moreau & Wretman, 2009), i det följande förkortat till LPP. Denna planering ska ligga till grund för all undervisning som genomförs i skolan. Innehållet i en planering ska bestå av att:

- beskriva hur de nationella målen har konkretiserats i undervisningen,
- informera elev och vårdnadshavare om vilka kunskaper och kunskapskvaliteter som ska bedömas.

(Moreau & Wretman, 2009)

En LPP ska bygga på de strävansmål som kursplanerna nämner för respektive ämne. Planeringen förväntas förklara för eleven:

- vilka mål man utgått från,
- hur vi konkretiserat dem,
- vilket innehåll vi kommer arbeta med för att eleverna ska kunna utvecklas mot strävansmålen,
- vad vi som lärare kommer bedöma i elevens arbete,

(Moreau, 2009)

Att utgångspunkten ligger på strävansmålen har en enkel förklaring då mål att uppnå är den lägsta tillåtna kunskapsnivån. Syftet med LPP är att informationen om vad som förväntas av eleven görs tydlig för alla parter. Det blir även ett sätt för både elev och vårdnadshavare att tillse att läraren gör allt i sin makt för att eleverna ska nå målen.

3.4. Den allmänna samhällsdebatten

De skriftliga omdömena har i media varit omdebatterade redan långt innan de infördes. I följande stycken diskuteras några av huvudrubrikerna.

3.4.1. Betygsliknande omdömen

Vårdnadshavarnas inställning till skriftliga omdömen är delad. Många har efterfrågat tydligare dokumentation som t.ex. betyg. Andra vill inte att deras barn blir bedömda för tidigt i sin skolgång.

Redan innan beslutet togs diskuterades de kommande skriftliga omdömen som Regeringen syftade till att införa för alla elever i grundskolan. Lenita Järlhage skriver till exempel i sin artikel *Skriftliga omdömen i höst* om hur elever från höstterminen 2008 kan få betygen godkänt och icke godkänt redan från årskurs 1 samt att de ska få innefatta omdömen om elevers sociala utveckling (Järlhage, 2008). Hon menar att eftersom ett skriftligt omdöme kan överlämnas till vårdnadshavare flera gånger per termin, även vid terminsslut, kan de uppfattas som betyg. Även Lärarnas tidning beskrev de då nalkande skriftliga omdömena som betygsliknande, med titlar som "Betygsliknande omdömen införs i ettan från nästa termin" (Lindh, 2008), detta trots att de i texten beskriver att det förbud mot betygsliknande omdömen hävts och att "varje rektor får bestämma om omdömena ska vara betygsliknande", enligt Regeringens beslut (U2008/4180/S, 2008).

Utbildningsminister Jan Björklund var medveten om oron kring omdömenas utformning: "Jag vet att oron finns för att de skriftliga omdömena ska bli alltför betygsliknande. Men det är lärarna själva som utformar hur de ska se ut och jag tror inte att Lärarförbundets medlemmar kommer att ha »icke godkänd« i sina kriterier", säger han (Dzedina, 2008).

3.4.2. Kritik mot skolornas arbete med skriftliga omdömen

Efter införandet av skriftliga omdömen har det i media ständigt gått att läsa om hur skolorna inte når upp till målen för hur de ska utformas och genomföras. DN:s artikel "Kritik mot omdömen i lågstadiet" behandlar en av debatterna mellan Skolverket och Regeringen (TT, 2010). Skolverket lämnade den 1 mars 2010 in en rapport till Regeringen där de kritiserade skolornas arbete med de skriftliga omdömena. Framförallt riktades kritik mot hur skolorna formulerar sina skriftliga omdömen. De anser att alltför många skolor använder sig av betygsliknande omdömen eller formulerar dem på ett sätt som fokuserar på elevernas personliga egenskaper och inte deras kunskapsutveckling. Utbildningsminister Jan Björklund kritiserar å sin sida Skolverkets rapport.

Jag delar inte Skolverkets uppfattning på några av de punkter de kritiserar. Jag tycker att föräldrar ska ha rätt till information om eleven är flitig, om eleven passar tider och om hur eleven uppför sig. Detta tycker jag är viktig information till föräldrarna och som jag gärna ser framgå av de skriftliga omdömena. Men sedan ska det naturligtvis också framgå om eleven når kunskapsmålet, det är det centrala.

(TT, 2010)

Han anser också att det kan vara fel att kritisera ett system som fortfarande är relativt nytt. ”Att många lärare är osäkra på hur de ska göra förklarar Björklund med att systemet är så pass nytt. Det kommer att sätta sig.” (TT, 2010)

3.4.3. Lärarnas åsikter

De skriftliga omdömena har varit ett nytt inslag i skolan sedan 2008. I och med att det framförallt är lärarnas uppgift att skriva omdömena (efter det att rektorer beslutat om utformningen) har många lärare uttalat sig i ämnet. Detta har skett både innan och efter regeringsbeslutet togs och man ser med tydlighet att åsikterna går isär inom lärarkåren. En del anser att det behövs ytterligare bedömning av elevernas kunskaper och de är rädda för hur eleverna ska uppfatta all dokumentation. ”Jag tror inte att barnen behöver den bedömningen så tidigt. I dag kan det vara tillräckligt tufft för de elever som inte når målen i femman att få veta att de inte gör det”, säger Ann Lindh i en artikel i Lärarnas tidning (Lindh, 2008). I samma artikel säger Annika Gustafsson att hon anser att den tydlighet som skriftliga omdömen kan medföra är positiv eftersom en muntlig information vid utvecklingssamtalet kan missuppfattas av vårdnadshavarna. Hon anser att det är bra att eleverna förstår hur deras kunskapsutveckling ser ut och vad de kan förbättra i sitt arbete. ”Men med min erfarenhet kan jag bara säga att det är bra med betygsliknande skriftliga omdömen tidigt, det blir tydligare vad man klarat av och vart man ska sträva”, hävdar Annika Gustafsson.

4. Resultatredovisning

Vi börjar resultatredovisningen med att redovisa vilka trender vi kunde skönja i utformningen hos de mallar vi fick in från Göteborgs Stads skolor i 4.1. Under nästa rubrik presenterar vi de intervjuresultat, angående framtagande av mallar och attityder, vi fått från rektorer och lärare gällande de tre mallar vi valde att undersöka vidare (för urvalskriterier, se kapitel 3). En jämförelse mellan de tre skolorna görs därefter i 4.3. Slutligen redovisar vi resultat och gör jämförelser mellan vårdnadshavarna i 4.4.

4.1. Trender

I de 25 svar vi fick i mailkorrespondensen med skolorna uppfattade vi ett behov hos dem av att understryka att deras mallar för skriftliga omdömen fortfarande var under bearbetning.

De flesta mallarna har någon form av kolumnform, men vi utkristalliserade två kategorier:

- Mallar där ett kryss beskriver var eleven befinner sig kunskapsmässigt. Mallen tillåter kortare kommentarer eller inga alls.
- Mallar där en kommentarsdel är dominerande.

Antalet mallar tillhörande de olika kategorierna var uppdelat i cirka 50/50. Oavsett vilken mall skolorna valt har de flesta valt att på något sätt gradera elevens måluppfyllelse. Exempel på formuleringar som förekommer är;

- Eleven visar ännu inte måluppfyllelse, visar måluppfyllelse, visar god måluppfyllelse, visar mycket god måluppfyllelse.
- Riskerar att inte nå målen, på väg att nå målen, har uppnått målen
- På väg att nå målen, på god väg att nå målen, har uppnått målen
- Åtgärdsprogram, på väg att uppnå målen, har uppnått målen, på väg mot nya mål.

Vad gäller nationella strävansmål har några av skolorna integrerat dem i mallen. En del har även sammanfogat den lokala pedagogiska planeringen med de skriftliga omdömena och valt att lägga IUP separat. Men de flesta skolor integrerar dock sin IUP med de skriftliga omdömena.

En av skolorna av de 25 undersökta har valt att ta med elevens utveckling i övrigt. Skolan ligger i en stadsdel som i ett socioekonomiskt perspektiv är missgynnad,

4.2. Intervjuresultat - Skolor

I det följande presenterar vi de resultat som vi fått under intervjuerna med rektorer och lärare angående de tre mallar vi valde ut ... . Dispositionen i denna del är tagen från vår intervjuguide, dvs. vi utgår från de teman som vi valt. Teman vi berör är:

- Bedömning
- Skriftliga omdömen
- Allmänna samhällsdebatten
- Skolverkets riktlinjer

För mer information om skolorna, mallarnas utformning och informanterna hänvisas läsaren till metodavsnittet (kap. 2).

4.2.1. Resultat - Skola 1

Bedömning

Rektor

Rektorn beskriver sin syn på begreppet bedömning som en form av nulägesrapport, ”en koll över hur det har gått sen sist, var man är just nu och hur man kan arbeta vidare därifrån”. Informanten känner inte till hur styrdokumentet Lpo94 beskriver bedömning. Utöver ett genomarbetat arbete med de skriftliga omdömena håller de på Skola 1 vid intervjutillfället på att utveckla sitt arbete med bedömning genom att försöka få bedömningsarbetet att fortgå kontinuerligt under hela terminen. Syftet med det var enligt rektorn att bedömningsarbetet ska bli mer formativt ”att lärarna inte bara ska sätta sig och se över bedömningarna när det börjar närma sig utvecklingssamtalen”. Rektorn anser att risken för att bedömningarna då blir alltför summativa, vilket inte är eftersträvänsvärt. Med de skriftliga omdömena arbetar lärarna vid intervjutillfället endast tillsammans med klassens fritidspedagog. Rektorn vill att bedömning oftare ska ske genom samarbete lärarna emellan på skolan men även mer kontinuerligt under hela terminens gång.

Lärare

Läraren ser bedömning som något positivt. ”Det ger en kunskaper om vad man kan bli bättre på.” Informanten menar på att man genom bedömning får man reda på var eleven befinner sig i sin utveckling, synliggöra en progression i sitt lärande. ”Vi lärare kan berätta för eleven var den befinner sig på trappstegen.” Vidare anser informanten att man i sin bedömning bör vara formativ.

Läraren nämner att man ska vara försiktig i sin bedömning. Man får inte döma eleven, den ska inte hamna i något fack. ”Nu sprang du så här fort och för det får du ett G.” Viktigt att vara medveten om hur man bemöter eleven i bedömningen, eleven ska vara trygg i den bedömning man gör som lärare. Bedömningen ska inte bli ett stressmoment för barnen därför tycker informanten att det är viktigt att vara tydlig i sin kommunikation med eleverna, ”Berätta varför man gör vissa moment.”. Informanten tror inte att mallens utformning påverkar bedömningen.

Skriftliga omdömen

Rektor

När de skriftliga omdömena infördes 2008 var informanten föräldraledig och har därför inga speciella minnen av hur det kändes eller hur lärarna kände under den perioden. Rektorn blev först verksam på skolan januari 2009 och då var förarbetet gjort och mallen för skolan redan i bruk. Rektorn har dock uppmärksammat att lärarna upplevde införandet som väldigt stressigt, att få beslutet på sommaren 2008 och sedan vara redo att genomföra dem vid nästkommande utvecklingssamtal på höstterminen. Informanten upplever att skolorna inte fick tillräckligt med information eller verktyg för att underlätta för dem i arbetet med utformning eller i genomförandet. Först hade skolan utformat en egen mall, men den övergavs då stadsdelen tog fram en gemensam mall för hela upptagningsområdet. Syftet var att kvalitetssäkra skolorna i området. Det var lärare från skolorna samt en utvecklingsgrupp som tillsammans tog fram en mall utifrån de rekommendationer och riktlinjer som Skolverket gett ut. Vad informanten förstått är mallen inte alltför olik den de redan hade. Den centralt framtagna mallen kändes mer utvecklad och därför valdes den. Lärarna fick sedan, enligt vad rektorn har uppfattat, en kort gemensam utbildning för alla lärare i stadsdelen.

Informanten anser att det är viktigt att hålla diskussionen om bedömning levande och berättar att de för inte allt för längesen hade avsatt en studiedag för att diskutera skriftliga omdömen och hur man kan arbeta med dessa. Enligt rektorns uppfattning är lärarna trygga i sitt arbete med omdömena. Vidare har han personligen inte fått någon respons från föräldrarna på skolan om de skriftliga omdömena, något som rektorn inte vet om det ska tolkas som bra eller dåligt. Skolan har inte uttalat att omdömena ska användas som ett utvärderingsverktyg för undervisningen, men tror och hoppas att det troligen fungerar så i praktiken.

Lärare

Skriftliga omdömen är ett ”led i den målinriktade skolan”, en utveckling läraren inte anser som fel.

”När socialdemokraterna styrde var det mycket mjuka värden. Men så det här med att vara en god kramat, visstvisst men skolan är till för att... det är en kunskapsskola där eleverna ska få med sig kunskaper. De ska kunna läsa och skriva när de går ut årskurs 9. De måste klara sig i livet.”

Informanten anser att de skriftliga omdömena ska hållas på ett elevnära plan. Skolan kommer inom kort ha tagit fram lokala pedagogiska planeringar där målen är omformulerade till barnens nivå. LPP är även kopplad till de skriftliga omdömena då den innehåller vad som förväntas av eleven. Nerbrytningen av de nationella strävansmålen är fortfarande under utveckling.

Informanten uppfattar att vårdnadshavarna är väldigt medvetna och krävande. Vissa vårdnadshavare fastnar på formuleringar som ”måluppfyllelse” och ”du behöver utveckla” eftersom de ibland inte förstår vad som menas. Två gånger om året ger skolan ut omdömen: ”Man måste kunna överleva läsåret också.”.

Vårdnadshavare kan även uttrycka att *strävansmål* är lite svårt att förstå. Informanterna å sin sida anser att ”Strävansmål är inte något vi hittat på utan att det är tagit från läroplanen”. Vilket läraren tycker att det är bra att dessa blir synliga då det ”höjer statusen på vår yrkesprofession”.

Innan nuvarande mall användes en kryssmall men den kasserades eftersom de vid den tidpunkten inte visste vad som begärdes. ”Det var en lärprocess” att gå från den mallen till den nuvarande.

I arbetet med skriftliga omdömen har inte lärarna fått någon vidareutbildning förutom enstaka föreläsningar men finner att deras mall känns bra. ”Man blir mer och mer säker också.” Hon anser sig ha arbetat med bedömning innan men nu var det i en annan form där det skulle dokumenteras skriftligen. Läraren försöker vara objektiv och så neutral som möjligt i sina omdömen, läraren är mer personlig i sina formuleringar i IUP:n.

Allmänna samhällsdebatten

Rektor

Den allmänna debatten i media om de skriftliga omdömena anser rektorn inte helt stämma. Han håller inte med om att de upplevs så betygsliknande som media vill påstå. Rektorn hävdar också att de inte heller är så extremt tidskrävande som det framställs vara. En klasslärare som använder sin tid rätt samt ser till att bedömningen sker kontinuerligt ”har tid att göra bra bedömningar av elevers kunskapsutveckling”.

Lärare

”Massmedia tycker om att skriva om de dåliga exemplen”. Informanten menar i detta citat att media ger henne tankar och påminnelser om att formulera omdömena på så sätt att inte personliga egenskaper nämns. Läraren tror trots allt vad media skriver om att kvalitén på skolans arbete kommer öka.

Skolverkets riktlinjer

Rektor

Rektorn tycker själv att den mall de använder absolut når upp till de mål som Skolverket satt upp för de skriftliga omdömena. De direktiv som är satta för de skriftliga omdömena anser rektorn vara fullt realistiska i alla fall i de tidigare åldrarna. Det kan vara svårare på högstadiet. Det ligger lite i sakens i natur att lärarna känner sig pressade och stressade när något nytt införs i skolan och kanske en extra arbetsuppgift tillkommer, tror rektorn. Men arbetet med de skriftliga omdömena hoppas leda till tydligare arbete med bedömning, både för lärarna själv och eleverna.

Lärare

Läraren tycker att skolans mall lever upp till Skolverkets riktlinjer. Skolan arbetar aktivt med att enbart bedöma elevernas kunskaper. När beslut om de skriftliga omdömena togs kände läraren att det inte gavs tillräckligt med stöd från ledningen, ”tiden fanns inte”. Vidare menar informanten att ”Det blir ju jättemycket arbete” därför måste ”skolchefen ge förutsättningar” för att det ska bli ett bra arbete. Vidare ansåg de att rektorerna inte heller fått tillräckligt med information eftersom de inte heller visst hur de skulle utformas. Informanten berättar att lärarna fick uppdraget delegerat till dem trots att de inte fick utbildning eller resurser för att klara av det.

Informanten tycker att man genom de skriftliga omdömena ”kommer närmare barnen” vilket anses som positivt. Sammanfattningsvis säger informanten om skriftliga omdömen: ”både extra jobb men också bra” ifråga om de skriftliga omdömenas vara eller icke vara. Men anser att en nationell mall inte hade varit av ondo.

Jämförelse

Resultatet från våra intervjuer visar att rektor och lärare har en relativt lika syn på bedömning. De båda vill att bedömningen ska vara formativ, viktigt att inte döma eleven. Rektorn uttrycker att han valde att lägga utförandet/arbetet på lärarna och deras kompetens.

Rektorn vill hålla diskussionen om bedömning vid liv, vilket läraren anser vara bra. Lärarna känner sig trygga i sin bedömning av barnen och i den mall de använder sig av. Detta är även rektorns uppfattning. Lärarna anser att de skriftliga omdömena höjer statusen på professionen.

Vad som skiljer lärare och rektor åt är hur de ser på tidsåtgången av att skriva omdömen. Rektorn anser att tiden finns medan läraren uttalar att de tar mycket tid i anspråk, tid som inte alltid finns.

En annan fråga där åsikterna går isär var i frågan om implementeringen. Läraren anser att det inte gavs tillräckligt med resurser eller information. Rektorn hävdar å sin sida att det ligger i sakens natur att lärarna känner press och stress inför ett nytt moment.

4.2.2. Resultat - Skola 2

Bedömning

Rektor

Rektorn berättar att skolans lärare strävar efter att bedöma eleverna formativt utifrån styrdokumentet. I arbetet anser informanten att arbetslaget hjälps åt och att specialpedagoger tjänar som bollplank. Rektorn beskriver att bedömningen tar sitt avstamp i IUP:n ”En av utgångspunkterna är ju de Individuella utvecklingsplanerna...” och att de sedan utifrån dem tittar vilken måluppfyllnad eleven har. Vid bedömningen ser de till helheten i Lpo94.

Begreppet *bedömning* beskriver rektorn som en ”bedömning utifrån det man tänkt sig”. ”I skolan har vi ju tänkt oss vissa mål, kunskapsmål och då får man sätta det i relation till det. Vidare säger rektorn att man ska se utifrån helheten vid bedömning. På skolan har de haft många diskussioner om vad begreppet *bedömning* kan innebära och vad man lägger i det. Det var mycket diskussioner i samband med förändringen av grundskoleförordningen när de skriftliga omdömena tillkom.

Lärare

Begreppet bedömning ser informanten ur två perspektiv: antingen sätter man en stämpel eller så berättar man var elever befinner sig i sin utveckling. Läraren tycker att det känns helt ok att bedöma eleverna men understryker att hon inte hade varit bekväm i att sätta ett omdöme som leder fram till ett betyg på de elever i den åldergrupp hon undervisar i. Läraren tror inte att mallens utformning inverkar på bedömningen.

I frågor om hur de på skolan arbetar med bedömning ges svaret att de använder sig av läs- och mattediagnoser. Informanten anser att det inte behövs fler kontroller eftersom man ser progressionen i lärandet hos eleverna ändå. I arbetet med de skriftliga omdömena berättar läraren följande: ”Jag tror vi skulle få på tafs av Skolverket om de kom hit, därför skriver vi ganska summativt. Vi kryssar.” Läraren berättar att de i arbetslagen inte samarbetar om bedömning ”Man sitter själv.”

Skriftliga omdömen

Rektor

När beslutet om en förändrad grundskoleförordning med skriftliga omdömen togs så tänkte informanten ”Hur löser vi detta?”. ”Jag som rektor är tjänsteman och måste följa besluten från våra politiker”, för informanten ansågs implementeringen som den svåra biten.

I framställandet av skolans mall användes studiedagar till diskussioner mellan lärare och sen är det rektors uppdrag att avgöra om den ska användas. ”Det var framförallt professionen som jobbade med det vid vägs ände är det rektor som avgör.” Lärarna på skolan har inte fått någon utbildning förutom enstaka föreläsningar och att de har fått tillgång till allmänna råden om de skriftliga omdömena.

Rektorn hoppas att de skriftliga omdömena används som en utvärdering av undervisningen, ”rimligtvis borde varje lärare ställa sig frågan – hur blev det på detta vis?”. Då informanten delegerade ut mallens utformning till lärarna är förhoppningen att de känner sig trygga i den. På frågan om mallens utformning kan påverka bedömningen av elevens kunskapsutveckling håller informanten det som troligt – ”vi är ju bara människor, att inte erkänna det vore fantastiskt.”.

Lärare

När beslutet togs fick de gå på någon enstaka föreläsning, de diskuterade ämnet på studiedagar.

Läraren berättar att skolan ser IUP:n som formativ och de skriftliga omdömena som summativa. Kommentarsdelen som finns på de skriftliga omdömena fylls i stort sett i endast om ett åtgärdsprogram ska upprättas. Informanten anser att mallen "är väldigt enkel att använda" eftersom de endast sätter kryss. Informanten uttrycker en viss skepsis mot detta eftersom de inte har bedömningen dokumenterad: "Ett kryss kan ju betyda vad som helst."

Läraren uppfattar att föräldrar ser de skriftliga omdömena som en "bisak till IUP:n" och att de inte ser omdömet som betygsläkande. Trots att läraren varit verksam under en längre tid upplever denne dock att eleverna oftare får göra småtester "bara för att vara säkra".

Allmänna samhällsdebatten

Rector

Informanten säger i intervjun att han ibland känt en viss besvikelse över medias beskrivningar om att det inte funnits tid till implementering. "Men va fasen vi vet reformer, vi ligger ju hela tiden och tittar på Skolverkets hemsida och departementets hemsida. Vi vet ju år i förväg om vad som är på väg." Om medias bevakning säger informanten "Pressen måste få göra sitt jobb" och "vi befinner oss i en offentlig verksamhet och får finna oss i det."

Rektorn känner att föräldrarna inte varit felinformerade från media. I de fall har lärarna informerat om vad som gäller genom föräldramöten etc. "Det upplever jag de gjort på ett mycket bra sätt."

Lärare

Läraren har följt debatten i media och inom lärarkåren. "Folk har blivit påverkade av den här myten om betyg i ettan till viss del".

Skolverkets riktlinjer

Rector

På frågan om beslutsfattarna varit realistiska i sina tankar om skriftliga omdömen så blir svaret "Jag vill inte recensera Skolverkets råd det vore förmätet kanske" men säger även att skriftliga omdömen är ett omfattande arbete. Rektorn anser att de mål som Skolverket har för skolans verksamhet inte är i paritet med de ekonomiska förutsättningar som ges.

Våra skriftliga omdömen ska inte ta för mycket tid, ”Det är inte det tyngsta professionella verktyget, det är inte där kraften ska ligga.” Mallen måste vara hanterbar och säger ”det måste finnas en rationell hantering av det hela” och den måste gagna eleven. ”Hur känns det för en 7: åring att komma hem med ett skriftligt omdöme?” och avslutar intervjun med att säga att skolans strävar efter att eleverna ska ”känna utmaning och stimulans” i sitt skolarbete.

Lärare

Läraren anser att Skolverket inte varit realistiska i sina tankar om skriftliga omdömena. ”Jag tycker att de går på i ullstrumpor alldeles för mycket. Det är alldeles för mycket dokumentation...” Vidare säger läraren att kunskap inte är något statistiskt utan beror på dagsformen, ”de kan tappa kunskap likaväl som de hämtar kunskap”.

Jämförelse

I en jämförelse finner man att det på denna skola skiljer sig mellan de olika informanterna. Rektorn hävdar att skolans lärare samarbetar i bedömningsarbete medan lärarna hävdar att man är ensam i det arbetet.

Både rektorn och läraren säger att deras skriftliga omdömen är summativa. Rektorn delegerade ut arbetet med att ta fram en mall till lärarna. De skapade i sin tur en mall som de ansåg som tidseffektiv. Vad gäller beslutet om skriftliga omdömen ställer sig båda informanterna på samma sida då de uttalar tveksamhet till de skriftliga omdömena.

4.2.3. Resultat - Skola 3

Bedömning

Rektor

Rektorn på Skola 3 kände att skolan bearbetat begreppet *bedömning* redan innan informanten var verksam på skolan. När rektorn påbörjade sin tjänst för två år sedan höll de på att arbeta med dokumentation av bedömning vilket sedan skulle leda till vidare arbete med skriftliga omdömen. Läraren ger alltid längre kommentarer i sin bedömning, exempelvis ett mattetest, än ett ”ok” eller ”9 utav 10”. Vid bedömning av till exempel de nationella proven sitter lärarna på skolan i arbetslag. Man är minst tre stycken tillsammans med specialpedagoger och resurslärare. ”Då blir det en diskussion om bedömningen, vilket är bra”. Begreppet *bedömning* är för informanten ett komplext begrepp. Framförallt ser rektorn bedömning som en möjlighet att bedöma oss själva och inte bara eleverna. ”Om någon elev misslyckats på ett område så måste man fråga sig själv: Hur har min undervisning sett ut på det området?”. Lpo94:s definition på bedömning anser rektorn som luddig. Det är

mycket tydligare i Lpfö98 (Läroplan för förskolan) där är det tydligt att det är verksamheten som menas utvärderas. Rektorn tror att lärarna inte riktigt har samma uppfattning av bedömningsbegreppet som informanten själv. Rektorn försöker förmedla sin bedömningssyn genom att prata med lärarna men också genom att delge tydlig information om bedömningssynen till föräldrarna vid föräldramöten och elevvårdskonferenser.

Lärare

Läraren har funderat över bedömningsbegreppet och att det nu diskuteras om att det ska vara formativt. Informanten har alltid tänkt formativt under hela sitt verksamhetsliv som lärare och har alltid sett bedömning mer som "lärarnas ansvar och inte elevernas fel". Läraren anser bedömning vara en stor del av en lärares yrkesroll då det är något man ägnar sig åt hela tiden, men tror att vi bör bli bättre på att göra det mer medvetet och professionellt samt bli bättre på att tydligt kommunicera det till föräldrarna. Skolan har enligt informanten kommit långt i sitt arbete med bedömning och de hade redan innan införandet av skriftliga omdömen bearbetat strävansmålen och tagit fram matriser som bedömningsunderlag i olika ämnen. Lärarna på skolan hjälps åt med bedömningarna i viss mån, men alla är inte lika engagerade som informanten själv. På frågan om informanten uppfattar att en malls utformning kan inverka på bedömningen så blir svaret: "ja, det är möjligt."

Skriftliga omdömen

Rektor

Rektorn på skolan arbetade på annan ort när beslutet om införandet av de skriftliga omdömena fattades men kommer ihåg att skolan hon nu arbetar på hade kommit igång ordentligt med sitt arbete med omdömena när hon påbörjade sin tjänst. Informanten ställer sig helt bakom skolans nuvarande mall för skriftliga omdömen, men känner att de nu måste arbeta mer med hur man formulerar omdömena. Rektorn uppfattar skolans mall som framåtsträvande och känner sig trygg med att den visar vilka strävansmål som behandlas och att man kan följa progressionen i den. Mallen kan dock uppfattas som svår att förstå till en början. "Kommer det en ny lärare hit så kommer, då får man sätta dem i kurs för att hjälpa dem med tänket". Ett problem är att många lärare på skolan endast arbetar deltid vilket gör att de inte har lika mycket förtroendetid som heltidsanställda lärare. För dem tror rektorn att den nuvarande mallen är för avancerad och att de efterfrågar en enklare mall där man bara kryssar i måluppfyllelsen. Rektorn har även uppfattat att föräldrar upplever den som lite krånglig då den går efter olika teman istället för skolämnen. Informanten tror därför att även många föräldrar skulle uppskattat en liknande mall som lärarna efterfrågat.

Lärare

Eftersom skolan aktivt hade arbetat med bedömningsbegreppet innan beslutet om skriftliga omdömen antogs, kommer läraren ihåg att denne kände sig positiv till ändringen och ”det var bara att hoppa på tåget”. Sen var de andra lärarna inte lika positiva och lätta att få med, något som informanten fortfarande arbetar med. Läraren tror att det ökade dokumentationskravet höjer statusen på yrket. I och med införandet av IUP hade skolan tagit fram ”hus” för varje ämne där de brutit ner strävansmålen och där de lätt gick att följa elevernas utveckling. Det var därför inte svårt att fortsätta arbetet. Nu när mallen för IUP med skriftliga omdömen är klar känner sig läraren nöjd med resultat och anser att mallen är tydlig. ”Vad vi nu behöver arbeta med att utveckla är språket, hur vi formulerar våra kommentarer i omdömena”. Läraren anser att *hur* skolan skriver de skriftliga omdömena absolut kan påverka bedömningen. ”Nu har vi mycket mer fokus på bedömning och är mer medvetna om det. Vi tittar också mer på kunskapsutvecklingen än på personen”. Läraren tror att de skriftliga omdömena kan användas som utvärderingsverktyg för undervisningen och inte bara elevernas kunskapsutveckling och att de flesta lärare indirekt tänker så. Informanten anser inte att den aspekten diskuterats och tillhör därför inte den allmänna diskursen på skolan om skriftliga omdömen.

Allmänna samhällsdebatten

Rektor

Rektorn ser utbildningsminister Jan Björklund som förskoleinriktad politiker då han själv har barn i den åldern. Informanten anser inte samhällsdebatten som rättvis, men ”kan känna att det är bra att skolan får fokus på sig och att det ställs krav på skolan som folk förstår. Rektorn uppfattar att vårdnadshavarna har tagit till sig den allmänna debatten om skolan och debatten om betygsliknande omdömen. Informanten anser att majoriteten av vårdnadshavarna står på Jan Björklunds sida i debatten. Informanten saknar föräldraansvaret som enligt denne helt varit borta från debatten ett tag. ”Det är tufft att vara i skolan när föräldrarna inte behöver ta något ansvar”. Vårdnadshavarna till eleverna på skolan uppfattas som överens med Jan Björklund och många skulle till och med vilja ha betyg, enligt rektorn.

Lärare

Läraren anser inte att den allmänna samhällsdebatten har varit helt rättvis. ”Det handlar inte om att barnen ska få betyg”. Därför anser hon att det är viktigt att föräldrar får ordentlig information på föräldramötet vid skolstarten. Information om vad de nationella strävansmålen innebär samt hur skolan arbetar med dem och syftet med bedömning av elevers kunskapsutveckling, att den ska vara formativ.

Skolverkets riktlinjer

Rektor

Rektor tycker att Skolverkets riktlinjer är realistiska och anser att skolans mall absolut lever upp till dem.

Lärare

Läraren tror att riktlinjerna är realistiska, att de är bra och att skolans mall lever upp till dessa riktlinjer. Om debatten att lärare är mer stressade idag och att de skriftliga omdömena skulle ta för mycket av lärarnas tid i anspråk ser inte informanten som något problem.

”Det är upp till oss, ofta överambitiösa, lärare att se till att alla ämnen blir representerade under en längre tid. Att vi inser att det viktigaste är att alla ämnen blivit bedömda och att detta inte måste innefatta att alla måste bedömas varje gång och hela tiden.”

Att många lärare känner sig stressade just nu tror läraren är för att det är nytt. ”Det var likadant när IUP infördes, det blir det lite extra jobbigt för de lärarna som redan är stressade då”.

Jämförelse

Båda informanterna på denna skola är relativt överens om hur de ser på begreppet *bedömning*. De vill att bedömningen ska vara formativ, sett över hela verksamheten. Informanterna känner att de har samma syn på bedömning men att det finns en viss svårighet att få med alla lärare i samma syn. Båda anser att bedömning tillhör en stor del av en lärares vardag. Att bedömningen är tydlig för alla parter anser dem som väsentligt.

Något som skiljer rektorn och läraren åt är deras syn på mallen. Rektorn hävdar att mallen kan vara svår att förstå för utomstående men när man väl förstått den är den enkel. Läraren å sin sida anser att mallen är lättförståelig.

Att en mall kan påverka bedömningen av en elevs kunskapsutveckling tar de båda som sant. Informanterna nämner att språket måste förbättras för att mer fokusera på kunskapsutvecklingen. Skolverkets riktlinjer anser de båda att mallen lever upp till.

4.3. Jämförelse - Skolor

I följande kapitel görs en jämförelse mellan skolorna. Jämförelsen är uppdelad rektor/lärare för att bäst möta de frågeställningar studien har.

4.3.1. Rektorer

Vid en jämförelse mellan rektorerna finner man att alla står bakom sina mallar. Två av informanterna uttrycker explicit att de tillsammans med skolans lärare måste arbeta med sina formuleringar av omdömena. Vad gäller rektorernas tillit till lärarnas kompetens i att skriva omdömen har Skola 1 och 2 stor tillit medan Skola 3 uttrycker en viss oro över att de inte har samma syn på bedömning som rektorn själv.

En fråga där uppfattningarna går isär är frågan om de anser att de skriftliga omdömena tar mycket tid i anspråk. En hävdar att lärarna har tid, den andre hävdar att lärarna inte ska lägga tid på dem och den tredje hävdar att omdömena tar mycket tid i anspråk.

Vidare vill alla att bedömningen och de skriftliga omdömena ska vara formativa. De är alla för en levande diskussion om vad bedömning innebär och hur de ska arbeta med det. De betonar vikten av samarbete mellan lärare vid bedömning och skrivandet av omdömen.

Alla rektorer hoppas att de skriftliga omdömena indirekt används som ett utvärderingsverktyg av kvalitén på undervisningen. Rektorn på Skola 3 uttrycker att till viss del att lärarna inte riktigt förstått att de kan användas på det sättet.

Vad gäller implementeringen av beslutet från 2008 ansåg rektorn på Skola 2 att det var svårt på grund av att det inte gavs ut särskilt mycket information. Rektorn på Skola 3 ansåg implementeringen som relativt smärtfri eftersom de redan hade gjort ett stort förarbete men ansåg ändå att det var svårt att få med alla lärare på tåget.

Rektorerna har olika åsikter om de riktlinjer som Skolverket gett ut angående skriftliga omdömen. Rektor 1 och 2 anser att de är realistiska, Rektor 2 vill inte recensera direktiven men anser att de är omfattande och att det inte ges ekonomiska resurser för det.

4.3.2. Lärare

Lärarna är alla överens om att begreppet bedömning inte ska innebära att döma. Lärare 1 och 3 uttrycker att de arbetar formativt med bedömningar. I frågan om hur skolan arbetar med bedömningar känner samtliga lärare att de står själva med det arbetet och samarbetar inte med andra förutom med enstaka fritidspedagoger och speciallärare. Begreppet bedömning har olika betydelse för lärarna. Lärare 1 ser det

som något positivt som ger kunskap om utvecklingspunkter. Lärare 3 är också positiv till bedömning och anser att hon själv alltid varit formativ genom att till exempel alltid skriva kommentarer vid diagnoser och inte bara en resultatsiffra. Det är enligt Lärare 3 lärarnas ansvar att eleverna når målen och inte elevernas fel om de inte gör det. Lärare 2 däremot ser en risk med bedömning och att det kan leda till att man stämplar elever. Hon ser kunskap som något som kan variera från ett bedömningstillfälle till ett annat, beroende på elevernas dåvarande dagsform.

Samliga lärare anser att deras mallar är tydliga och känner sig trygga med dem. De har alla fått enstaka studiedagar som utbildning för de skriftliga omdömena och kommer ihåg införandet av dessa med blandade känslor. Lärare 1 ansåg att implementeringen blev svår då informationen till skolorna uteblev samtidigt som de förväntades genomföra förändringen med nästintill omedelbar verkan. Eftersom Lärare 3 tidigare bearbetat de nationella målen och bedömningsbegreppet innan införandet upplevde denne förändringen som endast positivt. I frågan om de skriftliga omdömena används som utvärderingsverktyg för deras undervisning svarar samliga att det antagligen indirekt gör det men att det inte är något som diskuteras. Två av tre anser inte heller att mallarnas utformning påverkar bedömningen. Lärare 1 tror dock att utformning kan påverka hur man bedömer elever. Denne känner också liksom Lärare 3 att skriftliga omdömen är bra för läraryrket och att det höjer lärarnas yrkesstatus.

Lärare 3 anser att Skolverkets riktlinjer varit realistiska. Detta till skillnad från Lärare 1 och 2 som känner att de varit alldeles för omfattande. Enligt Lärare 1 har skolorna ej fått de verktyg som de behövt för att genomföra arbetet som beslutet syftar till, men anser ändå att det är bra att skriftliga infördes. Både Lärare 1-2 uttrycker att implementeringen varit jobbig.

Lärare 1 och 3 anser att deras skolors mallar lever upp till skolverkets riktlinjer, men Lärare 2 är mer tveksam. Den upplevs ändå som okej eftersom den inte är för tidskrävande för lärarna, enligt Lärare 2.

Samliga lärare känner att skriftliga omdömen har förändrat deras bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Lärare 1 upplever att det fört denne närmare eleverna och Lärare 3 känner att ännu större fokus nu läggs på kunskaperna och inte på elevernas person. Lärare 2 har upplevt ytterligare en aspekt, vilket är att fler småtester gjorts för att testa av hur eleverna ligger i relation till de nationella målen.

4.4. Intervjuresultat - Vårdnadshavare

Bedömning

Vårdnadshavare 1

För vårdnadshavare 1 är bedömning "ett resultat eller en värdering av ett resultat. Informanten anser att dennes barns lärare förmedlar en allt för mesig bild av bedömning, att de är alldeles för försiktiga och inte riktigt vågar stå för bedömningarna. "Lärare idag tror jag är rädda för att ta konflikter". Trots att vårdnadshavaren tror att kompetensen kring bedömning i skolan är högre idag bland lärarna än tidigare så ser informanten tillbaka på sin egen skolgångs bedömning som tydligare och med mycket mer klara besked.

Vårdnadshavare 2

Bedömning är väldigt viktigt enligt vårdnadshavare 2. "Det är ett sätt att veta hur bra det går, en koll för alla parter lärarna, föräldrarna och eleverna". Informanten tycker att betygssättet är bättre i skolan idag än på dennes tid då det var 1-5, men anser att "lärare inte tar bedömning på allvar förrän i 8:an, vilket är lite för sent".

Vårdnadshavare 3

Vårdnadshavare 3 ser på begreppet *bedömning* som en analys av en speciell fråga eller i ett speciellt ämne. Bedömning i skolan upplever informanten som lite mer negativt. Den största skillnaden som vårdnadshavaren kan se i hur skolan arbetar med bedömning i dag i jämförelse med när denne gick i skolan är att det idag används betydligt mer konkretare material som till exempel IUP. Informanten tror att bedömningen av eleverna idag är mer individuell utefter elevernas förutsättningar och intressen. Många skolor arbetar idag med egna veckoplaneringar där eleverna själva tar mer ansvar för hur skolarbetet ska genomföras. Vårdnadshavaren känner att den bild av bedömning som skolan förmedlat är den bild som upplevs genom de skriftliga omdömena. Den tidigare terminen var informanten missnöjd med omdömena och anser att de var dömande och negativa. "Det kändes som hela skolan stod för en dömande bild av bedömning och eleverna". Vid det senaste utvecklingssamtalet var mallen ändrad och de förmedlar nu en mycket mjukare och mer positiv bild anser vårdnadshavaren.

Skriftliga omdömen

Vårdnadshavare 1

Informanten har inte fått någon information om skriftliga omdömen och är inte medveten om förändringen som trädde i kraft 2008. Den information vårdnadshavaren fått ta del av har varit angående de IUP-system som skolan använder, vilken fungerar bra men vårdnadshavaren efterlyser ännu mer tydlighet i

bedömningarna. Inför utvecklingssamtalen fyller eleverna i en självutvärdering i form av smileys. Informanten känner sig tveksam till självutvärderingen då den genomförs av eleven med hjälp av läraren. ”Jag vet inte hur mycket läraren påverkar svaren”. Vårdnadshavaren ställer sig också mycket tveksam till att elevernas personliga egenskaper alltid skrivs med. ”Och de omdömena är ju lärarnas personliga åsikter om eleven som person”. Däremot tror informanten inte att eleverna förstår de skriftliga omdömena. Vårdnadshavaren tror absolut att utformningen av omdömena kan påverka undervisningen. ”Hur mycket det påverkar beror på läraren”.

Vårdnadshavare 2

Vårdnadshavare 2 är inte nöjd med mallen som används på dennes barns skola. ”Det är ju ingen dokumentation man sparar”. Informanten önskar ännu tydligare information i form av t.ex. betygsliknande omdömen för att lättare kunna sätta press hemifrån. Om mitt barn t.ex. får hem ett G i svenska så kan vi diskutera det hemma för att hon skulle kunna få VG”. Idag anser hon det svårt eftersom elevens måluppfyllelse inte är tillräckligt tydlig. För tillfället anser vårdnadshavaren att målen i skolan inte fungerar riktigt. ”Bedömning kan påverka eleven positivt om man inte gör det till en tävling”. Informanten anser också att det inte behöver vara fyrkantigt och tråkigt att arbeta målinriktat utan att det är upp till lärarens undervisningsmetoder, inte innehållet. ”Att arbeta mot målen kan vara skoj”. Vidare nämner informanten att någon information om vad skriftliga omdömen innebär ej har getts till dem. Informanten tror inte att deras barn bryr sig om de skriftliga omdömena ”barnen tänker inte – hur blir mina omdöme nu?”

Vårdnadshavare 3

Vårdnadshavaren känner inte att denne fått information från skolan angående skriftliga omdömen eller bedömning, men säger också att det kan vara på grund av att informantens egna tankar och frågor om skolan inte kretsat kring bedömningsfrågan och var kanske därför inte uppmärksam ifall sådan information gavs. De första omdömena ansåg informanten som sagt som dömande och nästan betygsliknande, vilket inte uppskattades. Skolan har nu ändrat mallen och den upplevs betydligt bättre av informanten. Vårdnadshavaren efterfrågar dock vägledning från skolan i hur man ska diskutera de skriftliga omdömena med barnen, framförallt när det gällde skolans tidigare mall. ”Jag kan ju hantera det, men tänk de föräldrar som inte kan det. De som säger; Titta, du hamnade på den lägsta, du måste vara här och för det måste du kunna det här”. Den nya mallen anser informanten vara bättre, ”men inte för att diskutera med barn. Även om man bara pratar om det positiva så blir det en bedömning ändå”. Vårdnadshavaren nämner att de skriftliga omdömena kan vara ett bra verktyg för att få reda på vad barnet behöver bli bättre på: ”Det är bra att som förälder se vad barnen behöver jobba med och kan hjälpa dem då.”

Allmänna samhällsdebatten

Vårdnadshavare 1

När de skriftliga omdömena infördes hade vårdnadshavaren inte några specifika förväntningar. Informanten hade varken sett mycket i den allmänna samhällsdebatten eller fått information från skolan vad beslutet innebar och därför har det mesta om skriftliga omdömen gått relativt obemärkt förbi. Det vårdnadshavaren kan komma ihåg från debatten, och hålla med om, är att de med de skriftliga omdömena vill uppmärksamma om en elev är i behov av särskilt stöd tidigare i skolgången. ”Betyg i årskurs 8 är för sent”.

Vårdnadshavare 2

”Jag blev glad att det kom bedömning från 1:an. Det skapar en vilja att lära sig”. Samtidigt tycker informanten att skolan har brustit i vilken information de fått angående de skriftliga omdömena. ”Det är ingen som riktigt förklarat det för oss”.

Vårdnadshavare 3

Eftersom vårdnadshavare 3 inte hade barn i skolåldern vid införandet av de skriftliga omdömena hade denna inga egentliga förväntningar och har inte heller varit särskilt insatt i samhällsdebatten. ”Men generellt är jag emot betygsättning tidigt, så jag hade väl rätt negativa förväntningar då”.

Skolverkets riktlinjer

Vårdnadshavare 1

Informanten kände inte till skolverkets allmänna råd för IUP med skriftliga omdömen.

Vårdnadshavare 2

Informanten kände inte till skolverkets allmänna råd för IUP med skriftliga omdömen.

Vårdnadshavare 3

Informanten kände inte till skolverkets allmänna råd för IUP med skriftliga omdömen.

4.5. Jämförelse – Vårdnadshavare

Vårdnadshavarna har olika syn på begreppet bedömning. Det är tydligt att Vårdnadshavare 1 och 2 ser bedömning som en redovisning av ett resultat, en koll på var man är. Det är viktigt att se hur bra det går i skolan, medan Vårdnadshavare 3 ser bedömning i skolans värld som dömande, något negativt.

Ingen av vårdnadshavarna upplever att de fått information av skolorna om skriftliga omdömen. Vårdnadshavare 3 vill att skolan även ska informera om hur de skriftliga omdömena ska hanteras hemma, om man ska prata med barnen eller inte och i så fall på vilket sätt. Informanten anser att de skriftliga omdömena kan vara bra, om de formuleras på rätt sätt, för att vårdnadshavarna tydligt får veta hur det går i skolan och vad de kan tänka på när de hjälper eleverna hemma. Vårdnadshavare 1 och 2 däremot vill ha ännu tydligare information, gärna betygsliknande med syfte att diskutera med barnen. Detta på grund av att de från hemmet då får underlag till att sätta större press på barnen till att "höja sig". De är alla överens om att barnen inte verkar förstå dokumenten.

När de skriftliga omdömena infördes hade varken Vårdnadshavare 1 och 3 några större förväntningar på dessa medan Vårdnadshavare 2 blev glad för att det enligt denne skulle leda till en vilja att lära. Vårdnadshavare 3 förtydligar dock att det enligt denne inte är okej med betyg i tidigare åldrar. Detta till skillnad från Vårdnadshavare 1 och 2 som anser att betyg i årskurs 8 är för sent.

Ingen av vårdnadshavarna kände till att Skolverket gett ut allmänna råd för de skriftliga omdömena.

5. Slutdiskussion

I detta kapitel diskuterar vi de resultat som vi fått fram i vår studie. Upplägget är taget utifrån ordningen av våra frågeställningar. Först diskuteras trender i hur skriftliga omdömesmallar utformas och vilka olika former vi kunnat urskönja. Därefter följer slutsatser kring hur lärare och rektorer resonerat om de skriftliga omdömena. Vidare följer en diskussion om vårdnadshavares uppfattningar om de skriftliga omdömen. Sist i detta kapitel återfinns en allmän slutdiskussion om bedömning.

5.1 Trender

När vi granskade de mallar som skolorna skickat in återfanns olika former i utförandet. Utifrån vårt underlag fanns vi två kategorier, den första där kryss används och den andra där kommentarer används. I de allmänna råden om skriftliga omdömen poängteras att ett skriftligt omdöme inte är ett omdöme om det endast är ett kryss i en mall. De skolor som valt att ha en mall där endast kryss används är inte i harmoni med de regler som Skolverket författat. Skolorna bedömer sina elever summativt vilket är helt stick i stäv med intentionerna om skriftliga omdömen. Vidare får inte eleven reda på vad som måste förändras och utvecklas i sitt arbete, läraren har inte analyserat elevens arbete till fullo.

Skolor som tillämpar en mall som endast innebär ett kryss i en mall bör ta till sig de Allmänna råd som Skolverket gett ut i ämnet. Summativa bedömningar ger inte heller en rättvis bild av verkligheten i mål som är kvalitativa. I boken *IUP med skriftliga omdömen – Om allmänna råd* (2009) tar författarna upp följande exempel där summativ bedömning inte är lämpligt:

Mot ett kvalitativt mål har man ett givet tillfälle utvecklats upp till en viss nivå. Ta till exempel förmågan att argumentera för en ståndpunkt. Det är inget man kan eller inte kan utan det är något som kan göras på olika sätt och med olika kvalitet.

Enligt de *Allmänna råden för skriftliga omdömen* kan man använda sig av kryss men varje kryss då ska åtföljas av en kommentar som är framåtsyftande. Vi kan i denna studie inte dra några direkta slutsatser om de skolor som använder denna form av mall skriver kommentarer eller ej. De flesta av dessa mallar innehåller någon form av kommentarsdel men frågan vi ställer oss är om den används.

I vårt urval av omdömen som omfattades av intervjuerna återfinns en skola där kryssystem användes. Förutom kryss finns även ett kommentarsfält men det ger endast möjlighet till kommentarer om eleven får åtgärdsprogram. Enligt lärarna

finns inte tiden att ge kommentarer och enligt Rektor 2 är de skriftliga omdömena inte det ”tyngsta professionella verktyget”. Att skolan valt att göra på detta vis visar på att de inte tagit till sig tillägget om ett förändrat arbete med IUP.

En annan aspekt som är oroväckande är att vissa skolor med kryssmall väljer en negativ ton på hur de formulerar ”graderingen” av elevens måluppfyllelse. En skola väljer en form som i stort sett kan uppfattas mer som betyg:

- Eleven visar ännu inte måluppfyllelse,
- visar måluppfyllelse,
- visar god måluppfyllelse,
- visar mycket god måluppfyllelse.

Vi ser formuleringarna som dömande och vi ställer oss frågan om hur eleven känner sig när den får ett omdöme som detta. ”Krysset” åtföljs dock av en kommentarsdel. Vår förhoppning är att lärarna skriver en förklarande formativ kommentar.

De trender som vi sett i studien väcker en viss oro. Vi tänker framförallt på att vissa omdömen är utformande i en negativ ton. Att beskriva en annan människas prestationer är ett stort ansvar. Ett omdöme påverkar, speciellt om det är i skriftlig form som detta. Vi anser att skolor och lärare måste fundera över hur de själva hade mottagit omdömet. I rapporten *Individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen i grundskolan - En uppföljning och utvärdering av skolornas arbete* (Skolverket, 2010) nämns att det är ett tidsödande arbete att utforma skriftliga omdömen. Frågan vi ställer oss är om det är tidsbrist hos lärarkåren som medför att omdömena blir negativa.

Författaren Maria Sundin skriver i boken *Klarspråk i skriftliga omdömen* (2010) att man inte bör utelämma kommentarsrutor. Författaren ställer sig frågan om hur eleven uppfattar detta. Känner sig eleven mindre värd om inte alla rutor är ifyllda? Vi håller med författaren i följande citat; ”Här har min lärare suttit och tänkt och tänkt och inte kommit på en enda stark sida som jag har. För min lärare är alltså jag osynlig.” (Sundin, 2010, s. 31). Visst är det möjligt att det är tidsbrist som medför att man inte fyller i en kommentar men det inser kanske inte eleven.

Att som elev få ett kryss utan motivering eller att få ett negativt omdöme innebär att eleven får en stämpel om att inte vara duktig nog. Detta är inte önskvärt då forskning visar att eleven tenderar leva upp till omgivningens förväntningar; läraren är medskapare av elevens identitet (Skolverket, 2009). Framförallt behöver inte elever i behov av särskilt stöd negativa formuleringar i ett skriftligt omdöme – de vet troligen redan om att de har svårigheter.

5.2. Rektorer

Vi upplevde att Rektor 1 och 3 pratade utifrån sina egna åsikter och vågade kritisera sig själva, skolan och Skolverkets riktlinjer om så behövdes. Rektor 2 uttryckte sig mer utifrån att vara anställd som tjänsteman och hänvisade vid ett flertal gånger under intervjutillfället till detta. Med det avser Rektor 2 att denne ämnar följa de direktiv som tilldelas. Enligt Rektor 2 anses det inte relevant att recensera direktiven utifrån personliga åsikter eftersom intervjun genomförs i tjänsten.

Det fanns, enligt oss, en stor tillit till lärarkårens kompetens hos rektorerna. Trots att det är rektorernas uppgift och ansvar att besluta om hur arbetet med skriftliga omdömen ska gå till väga delegerar de över arbetsuppgiften till lärarna för att sedan godkänna resultatet. Rektor 2 uttryckte dessutom att anledningen till att det inte ska finnas någon nationell mall för skriftliga omdömen är att det ska lämnas till professionen. Vi anser att två av rektorerna litade på att lärarna kunde ansvara för detta arbete. Rektor 2 uppfattades också som tryggare med lärarnas åsikter om skolans mall då det var lärarna som själva tagit fram den. Är detta tillit eller ett sätt att undvika missnöjda anställda? Om lärarna klagar på sina skriftliga omdömen kan Rektor 2 hänvisa till att mallen faktiskt utformats av dem själva. En annan aspekt kan vara att rektorn tagit hänsyn till lärarnas tid och genom en mer tidseffektiv mall skonar redan stressade anställda. Att mallen sedan inte når upp till beslutsfattarnas riktlinjer är kanske inte lika högt prioriterat.

5.3. Lärare

Vi uppmärksammade att ingen av lärarna fått mer kompetensutveckling för arbetet med skriftliga omdömen än enstaka studiedagar. Det är enligt oss viktigt att ha en djupare förståelse för syftet med skriftliga omdömen samt hur de kan genomföras och användas. Vi ifrågasätter om lärarna med den knappa tiden kunnat ta till sig syftet.

Vår övertygelse är att ökad kompetens inom ett område leder till öppnare diskussioner. Det är viktigt att hålla diskussionen om bedömning vid liv för att bejaka att lärarna ständigt är medvetna om hur de bedömer och att bedömningen hålls formativ. Som tidigare nämnts ger ökad bedömarkompetens fler givande diskussioner i ämnet och i samband med det förbättras yrkesspråket. Detta anser vi höja yrkesstatusen.

5.4. Jämförande diskussion mellan rektorer och lärare

Åsikter om tidsaspekten gick tydligt isär hos rektorerna och vi upptäckte tre olika synsätt på skriftliga omdömen. Rektor 1 ifrågasätter lärarnas känsla av att inte tiden räcker till. Tiden finns där enligt rektorn men är tveksam till om lärarna använder den på ett effektivt sätt. Rektor 2 hävdar däremot att skriftliga omdömen inte är något som lärarna ska lägga för mycket av sin tid på och Rektor 3 håller med lärarna om att det tar mycket tid i anspråk.

Det är intressant att vi genom tidsaspekten kan skönja tydliga skillnader på hur rektorerna uppfattar de skriftliga omdömena. Rektor 2 visar tydligt att det inte är meningen att de skriftliga omdömena ska vara något annat än en dokumentation som genomförs på grund av direktiv från högre beslutsfattare. Detta medan Rektor 1 anser att det är lärarnas ansvar att prioritera för att deras arbetsuppgifter ska bli utförda så bra som möjligt. Det är viktigt med skriftliga omdömen, men Rektor 1 poängterar att det är upp till lärarna ”att göra något bra av det.”. Rektor 3 håller däremot med om att arbetet med skriftliga omdömen kan ta mycket tid, men vill ändå inte underlätta för lärarna genom att byta ut skolans mall till en mer tidseffektiv ”kryssmall”. För Rektor 3 har lärarna förutsättningar för skriva omdömen men det är deras ansvar att förstå värdet av det och vilken bedömningssyn skolan ska förmedla.

Oavsett vilken inställning lärarna har till skriftliga omdömen har samtliga varit överens om att skriftliga omdömen är tidkrävande. Lärarnas arbetssituation har förändrats, men frågan är om den förändrade arbetssituationen också påverkar lärarnas inställning till sitt yrke. Har det ökade kravet på dokumentation påverkat lärarnas lust till att undervisa? I *Lusten och möjligheten. Om lärarnas betydelse, arbetssituation och förutsättningar* (Skolverket, 2006) redovisas en undersökning där lärare upplever att de i samband med fler arbetsuppgifter saknar delar av yrket som de inte längre har tid för. Vi anser att det är viktigt att rektorerna ger lärarna tid att arbeta med sina skriftliga omdömen för att förhindra att de upplever det som alltför stor arbetsbörda. För att förhindra att arbetet ses som en alltför stor arbetsbörda kan rektorn t.ex. uppmuntra samarbete i arbetslagen.

Med utgångspunkt från litteratur kopplad till studien drar vi slutsatsen att skolorna uppfattat skriftliga omdömen som krångligare än vad det i verkligheten behöver vara. Vi anser att lärarnas upplevda stress delvis beror på okunskap om skriftliga omdömen. Trots att lärarna sedan länge bedömt elever uppfattar vi att enstaka studiedagar inte är tillräckliga för att förstå syftet med den nya dokumentationsformen. Vi tror att mer kompetensutveckling leder till ökad förståelse för vilka möjligheter som finns med skriftliga omdömen. Det skulle i sin tur leda till att de anses mer betydelsefulla och användbara. Vi tror även att en väl utarbetad mall underlättar lärarnas arbete med skriftliga omdömen. En bra mall tar

längre tid att ta fram men är i slutändan mer tidseffektiv. Detta, tillsammans med lärarnas kompetens, tror vi leder till bättre bedömningsarbete på Sveriges skolor.

Vi tolkar intervjuresultaten som att två av våra studerade skolor ansåg implementeringen av skriftliga omdömen som jobbig. Därför anser vi det relevant att diskutera om Skolverket gjorde rätt i denna viktiga fas. I och med att de skriftliga omdömena skulle börja skrivas redan första terminen efter att beslutet antagits av Regeringen stod många skolor utan vägledning om hur dessa skulle skrivas. De Allmänna råden kom först i november 2008, det vill säga vid samma tidpunkt som de första omdömena skrevs. Vi kan tycka att Skolverket skulle publicerat de Allmänna råden i samband med att beslutet togs. Alternativt skulle regeringsbeslutet låtit skolorna få mer tid till att implementera arbetet i sin verksamhet.

Rektor 3 ansåg att det var uttalat vilken syn på bedömning som lärarna ämnades arbeta utifrån och att de skulle använda de skriftliga omdömena som utvärderingsverktyg för den egna undervisningen. De två andra rektorerna uttryckte sin förhoppning till att lärarna såg på omdömena som ett utvärderingsverktyg, men det var inte något som uttalats på deras skolor. Vi tycker att de skriftliga omdömena är lika viktiga för läraren som utvärdering av den egna undervisningen som för eleverna och deras kunskapsutveckling. Om inte alla elever i klassen utvecklas mot målen i ett visst ämne är det av yttersta relevans för läraren att se över hur undervisningen i ämnet gått till. Det vore inte rättvist mot eleverna att lägga hela ansvaret för deras kunskapsutveckling på dem. Vi anser att det är lärarnas uppgift att ge eleverna de verktyg och förutsättningar som krävs för lärande. Även när en enskild elev har svårigheter ska läraren se över undervisningen för att hitta nya metoder och infallsvinklar för att nå eleven utifrån elevens intressen och egna nivå.

5.5. Vårdnadshavare

Två av vårdnadshavarna i studien uttryckte en vilja om att skolan ännu tydligare ska bedöma eleverna. Med andra ord önskar de betyg i tidigare årskurser än nu. Vi anser inte att detta är lämpligt eftersom betyg är summativa. Att sätta stämplor i för tidig ålder kan innebära att en individs förutsättningar begränsas. Vi anser att detta går emot vår läroplan och syftar inte på den människosyn skolan ska förmedla.

Vi tror istället att en formativ bedömning som skriftliga omdömen ämnar vara är en bättre väg att gå. Detta då en sådan bedömningsform som inte stämplor eller sätter etiketter på elever utan istället kan medföra att elever som är i behov av särskilt stöd får detta i ett tidigare skede, vilket finner stöd i forskning (t.ex. Black & William).

Vi drar slutsatsen att skolan kunde ta större ansvar för att informera vårdnadshavare om hur bedömning påverkar elever. Vårdnadshavarnas tycks anse att ett betyg är mer lättförståeligt för eleven och att de genom dessa ska kunna ”pressa” eleverna till att prestera bättre. Vårdnadshavare 3 har till skillnad från de andra förstått att de skriftliga omdömen kan användas vid t.ex. läxhjälp för att se vad barnet behöver träna på. Den insikten kunde spridas till fler.

5.6. Allmän slutdiskussion

Professor John Hattie har gjort en stor studie *Visible learning: a synthesis of over 800 meta-analyses relating to achievement*, som är refererad i *Klarspråk i skriftliga omdömen* (2010), om vilka faktorer som har stor betydelse för hur elever klarar sin skolgång. Studien lägger fram 138 kompetenser som påverkar kvaliteten på undervisningen. Rapporten *Skolans mål och möjligheter* (Ogden, 2005) bygger vidare på Hatties studie. I det följande belyser vi några av de faktorer som kan kopplas till vår studie.

Vi väljer att ta upp betydelsen av att ha en inlärningsfrämjande miljö i klassrummet. Den ska vara stimulerande och strukturerad. Vidare ska miljön ge möjligheter till att skapa tillfällen för positiv feedback, vilket är en av intentionerna med skriftliga omdömen. Vidare väljer vi att nämna faktorn om hur viktigt det är att undervisningens fokus och syfte är tydligt för eleven. Även detta är en av de skriftliga omdömenas intentioner. Genom den lokala pedagogiska planeringen lägger läraren fram de strävansmål som undervisningen utgår från. Skriftliga omdömen får även ett berättigande då ovan nämnda rapport även påvisar att löpande utvärderingar av elevers kunskapsutveckling är viktig för elevens skolgång.

Vi vill i detta avsnitt även diskutera vilken inverkan ett omdöme i *utveckling i övrigt* kan ha på eleven. I det insamlade materialet ger endast en skola detta omdöme. Skolan ligger i ett socioekonomiskt missgynnat område, dessutom är antalet elever som når målen i årskurs 9 lägre än genomsnittet. Vi ställer oss frågan om detta gynnar eleverna i området? Vi skulle vilja hävda att av alla elever är det dessa som minst behöver det. De är troligen redan medvetna om vilka problem de har.

Vår slutsats för studien är att skolor måste ta större ansvar för hur de formulerar sina mallar. Skolan ska inte vara en arena där segregering finns inbyggt i systemet utan istället en arena där elever utvecklas som individer och där de gör kunskap till sin egen. Dessa tankar är i absolut samklang med Lpo94. Givetvis finns det runt om i landet skolor som tagit till sig Skolverkets Allmänna råd om skriftliga omdömen men vår studie påvisar att det fortfarande kan vara lång väg kvar på en del skolor. Vi tror att skolor även i fortsättningen måste fundera över och diskutera vilken

människosyn man har på skolan och vilken innebörd man lägger i begreppen *kunskap* och *bedömning*. Skolan ska inte döma eller sätta stämplat som eleven kanske bär med sig resten av livet. Vår förhoppning är att skolor blir bättre på att bedöma elevers väg fram till målet och att de själva ställer sig frågan om hur undervisningen fungerar och relationen mellan undervisning och bedömning .

6. Vidare forskning

Under arbetets gång har vi uppmärksammat områden där det skulle vara intressant att forska vidare om. T.ex.;

- Hur uppfattar eleverna skriftliga omdömen och hur upplever de att bli bedömda?
- Hur skriftliga omdömen påverkar det dagliga arbetet i klassrummet?
- Fördjupning i hur vårdnadshavare uppfattar bedömning och skriftliga omdömen.

Litteraturförteckning

- Barnombudsmannen. (2008). *Sverige Äger!* Stockholm: Frizes.
- Björklund, J. (2008). *Uppdrag till Myndigheten för skolutveckling att genomföra vissa implementeringsinsatser - U2008/4180/S*. Stockholm: Regeringen.
- Black, P., & Wiliam, D. (2001). Inside the black box. *Phi Delta Kappan*. Vol80 (2) , 139-148.
- Buckhöj-Lago, L. (2000). *Utvecklingssamtal - perspektiv och genomförande*. Växjö: Förlagshuset Gothia.
- Carlgren, I., & Marton, F. (2007). *Lärare av imorgon*. Kristianstad: Lärarförbundet.
- Claesson, S. (2002). *Spår av teorier i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.
- Colnerud, G., & Granström, K. (2002). *Respekt för läraryrket - om lärares yrkesspråk*. Stockholm: HLS Förlag.
- Dzedina, A. (2008, 04 23). *Lärarnas tidning*. Retrieved 04 26, 2010, from Lärarnas tidning: http://www.lararnastidning.net/LT_Output_2005.asp?ArticleID=391316&CategoryID=7533&ArticleOutputTemplateID=92&ArticleStateID=2
- Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., & Wängnerud, L. (2007). *Metodpraktikan - Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Vällingby: Norstedts Juridik.
- Hermerén, G. (2007). *Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Jällhage, L. (2008, 01 15). *Skriftliga omdömen i höst*. Retrieved 04 24, 2010, from Dagens Nyheter: <http://www.dn.se/nyheter/politik/skriftliga-omdomen-i-host-1.516830>
- Korp, H. (2003). *Kunskapsbedömning - hur, vad och varför*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Körling, A.-M. (2009). *Vägen till skriftliga omdömen*. Stockholm: Bonnier utbildning.
- Lenz Taguchi, H. (1997). *Varför pedagogisk dokumentation*. Stockholm: Stockholms universitets förlag.
- Lindh, A. (2008, 04 25). *Lärarnas tidning*. Retrieved 04 26, 2010, from Lärarnas tidning: http://www.lararnastidning.net/LT_Output_2005.asp?ArticleID=391464&ArticleOutputTemplateID=92&ArticleStateID=2&CategoryID=3612&FreeText=betygsliknande%20omd%F6men
- Lindskog, A. (2007). Problematik kring etik. i A. Lindskog, *Religion och livsfrågor* (ss. 16-18). Göteborg: Göteborgs Universitet.

- Moreau, H. (2009). IUP med skriftliga omdömen. *IUP med skriftliga omdömen - Om allmänna råd*, 7-12.
- Moreau, H., & Wretman, S. (2009). *IUP med skriftliga omdömen - om allmänna råd*. Hässleholm: Fortbildning AB.
- Ogden, T. (2005). *Skolans mål och möjligheter*. Kalmar: Statens Folhälsoinstitut.
- Skolverket. (2008). *Allmänna råd och kommentarer - Den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2009). *Att skriva skriftliga omdömen*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2010). *Individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen i grundskolan - En uppföljning och utvärdering av skolornas arbete*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2009). *IUP-processen*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2006). *Lusten och möjligheten - om lärarens betydelse, arbetssituation och förutsättningar*. Stockholm: Skolverket.
- Skolverket. (2009). *Vad påverkar resultaten i svensk grundskola?* Stockholm: Skolverket.
- Strandberg, L. (2008). *Bland mentorer, IUP och utvecklingszoner*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.
- Sundin, M. (2010). *Klarspråk i skriftliga omdömen*. Klippan: SKL Kommentus.
- Sunnegårdh, H., & Sjösten, A. (2008). *Betygsliknande skriftliga omdömen*. Göteborg: Göteborgs Universitet.
- Tholin, J. (2009). Vilken kunskap räknas? In Pettersson, *Sporre eller otyg - om bedömning och betyg*.
- TT. (2010, 03 02). *Dagens Nyheter*. Retrieved 04 25, 2010, from Kritik mot omdömen i lågstadiet: <http://www.dn.se/nyheter/sverige/kritik-mot-omdomen-i-lagstadiet-1.1054665>
- Utbildningsdepartementet. (2007). *En individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen*. www.regeringen.se: Utbildningsdepartementet.
- Utbildningsdepartementet. (2008, 06 10). *Nu införs skriftliga omdömen för alla elever*. Retrieved 04 22, 2010, from Regeingen och regeringskansliet: <http://www.regeringen.se/sb/d/10403/a/106967>
- Utbildningsdepatementet. (1994). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet - Lpo94*. Stockholm: Skolverket.
- Vetenskapsrådet. (2004). *God forskningsed*. Karlskrona: Vetenskapsrådet.

Zetterström, A. (2006). *IUP och skolutveckling*. Malmö: Gleerups.

Bilaga 1

Elevens namn		Klass 3
Lärarens namn		Datum 22/10-09

Strävansmål	Arbetsområde	Kriterier för bedömning	Måluppfyllelse
<p>SVENSKA <i>Skolan skall sträva efter att eleven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>utvecklar sin fantasi och lust att lära genom att läsa litteratur samt gärna läser på egen hand och av eget intresse.</i> - <i>genom eget skrivande fördjupar sin insikt i grundläggande mönster och grammatiska strukturer i språket samt utvecklar sin förmåga att tillämpa skriftspråkets normer i olika sammanhang</i> - <i>utvecklar sin förmåga att skriva läsligt för hand och att använda datorn som hjälpmedel.</i> 	<p>läsning på egen hand av skönlitterära böcker, läsläxa</p> <p>fri skrivning, dagbok, sammanfattningar, skrivläxor</p>	<p>Vi kommer bedöma din förmåga att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>läsa högt med flyt</i> - <i>återberätta handlingen, muntligt och skriftligt</i> - <i>stava ord som eleven själv ofta använder i skrift och ord som är vanligt förekommande i elevnära texter</i> - <i>använda sig av stor bokstav, punkt och frågetecken i egna texter</i> - <i>skriva läsligt för hand</i> 	<p>Du kan: Läsa med flyt, Lus punkt 15. Du kan återberätta handlingen.</p> <p>Du skriver tydliga texter och använder oftast punkt och stor bokstav. Du stavar ljudenliga ord rätt. Du skriver med en fin handstil.</p> <p>Du behöver utveckla: Dubbelteckning och stavning av ljudstridiga ord. Sätta ut punkt och stor bokstav.</p>
<p>MATEMATIK <i>Skolan skall sträva efter att eleven:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>inser värdet av och använder matematikens uttrycksformer</i> - <i>utvecklar förmåga att förstå och använda grundläggande talbegrepp</i> - <i>förstår och kan använda olika metoder, måttssystem och</i> 	<p>Samtal om och genomgång av tals värde upp till 1000, övningar med att storleksordna tal, klockan, volym, problemlösning.</p>	<p>Vi kommer bedöma din förmåga att:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Läsa och skriva tal samt ange siffrors värde i talen inom heltalsområdet 0-1000</i> - <i>Jämföra, storleksordna och dela upp tal inom heltalsområdet 0-1 000</i> - <i>Uppskatta och mäta volymer och tid</i> 	<p>Du kan: Du har förståelse av positionssystemet och kan storleksordna tal. Du kan klockan (hel, halv, kvart i/över)och kan mäta och uppskatta volym</p> <p>Du behöver utveckla: - klockan fem i / över, tjugo i/över</p> <p>Automatisering av</p>

<i>mätinstrument för att jämföra, uppskatta och bestämma storlek av viktiga storheter</i>			tabeller (subtraktion) Bli säker på uppställningar. Bli säkrare på subtraktion med höga tal.
NO <i>Skolan skall sträva efter att eleven:</i> - utvecklar förmåga att se samband mellan iakttagelser och teoretiska modeller	Enkla experiment i områdena luft, magnetism och ljud	Vi kommer bedöma din förmåga att: <i>Delta och att vara aktiv under lektionerna, ställa upp enkla hypoteser och genomföra enkla experiment</i>	Du kan: Ställa upp enkla hypoteser och genomföra enkla experiment Du behöver utveckla: Din förmåga att ge uttryck för egna möjliga slutsatser
SO <i>Skolan skall sträva efter att eleven:</i> - fördjupar sina kunskaper om religioner och andra livsåskådningar i vår egen tid och i historisk tid	Berättelser ur Gamla testamentet	Vi kommer att bedöma din förmåga att: <i>Lyssna och kunna återberätta bibliska berättelser.</i>	Du kan: Lyssna på och samtala om innebörden i bibliska berättelser. Du kan återberätta handlingen. Du behöver utveckla: Att återberätta med egna ord när du skriver.
ENGELSKA <i>Skolan skall sträva efter att eleven:</i> - utvecklar sin förmåga att använda engelska i tal	Samtal, dialoger, läsning av enkla texter samt sånger Tema: presentation, enkla ord, klockan	Vi kommer bedöma din förmåga att: <i>I enkel form muntligt berätta något om dig själv och andra</i>	Du kan: Du kan presentera dig med namn, ålder och säga var du kommer ifrån. Du behöver utveckla: Ordförrådet och att våga prata mer
BILD <i>Skolan skall sträva efter att eleven:</i> - utvecklar sitt kunnande för att främja lust och vilja att på ett personligt sätt framställa bilder med hjälp av olika tekniker	Flera olika bilduppgifter med olika tekniker: -vattenfärg -pastell -färgpennor -komplementfärger	Vi kommer bedöma din förmåga att: <i>-framställa bilder med hjälp av olika redskap och tekniker</i>	Du kan: Framställa personliga bilder i olika tekniker Du behöver utveckla:

Andra undervisande lärare:

Bilaga 2

Skriftligt omdöme Årskurs 1-2

Bedömningsalternativ vi kommer att använda är:

Eleven är på väg att uppnå målen

Eleven är på god väg att uppnå målen.

Elevens namn:		Datum:		Mer information om skriftligt omdöme finns på http://www.skolverket.se/sb/d/2501/a/13814 [Senast granskad: 5 mars 2009]
År:		Pedagog::		
Ämne	Bedömning		Kommentarer	Lärarens namn
	på väg	på god väg		
Svenska				
Matematik				
SO				
NO				
Musik				

Bilaga 3

Tema: Engelska

Elev:

Lärare:

Datum: 0911

Mål att sträva mot i engelska: – utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper,	<i>Läser en liten engelsk barnbok och förstår innehållet. Skriver en kort recension av boken på engelska och läser för klassen</i> X	<i>Läser en engelsk barnbok med mer text och fler nya ord och förstår innehållet. Skriver en längre recension och kan redovisa innehållet av boken så att klassen förstår</i>		Hit har du nått: Du läste en sagobok som du förstod och redovisade för klassen med tydligt innehåll och bra uttal
Mål att uppnå år 5: – kunna genomföra korta, enkla muntliga och skriftliga uppgifter i samarbete med andra eller på egen hand.	<i>Läser en kortare text och svarar muntligt på frågor till texten</i> X	<i>Läser en längre text och svarar muntligt och skriftligt på engelska med hela meningar</i>	<i>Läser olika typer av texter på engelska och kan utföra arbetsuppgifter och svara på frågor på engelska muntligt och skriftligt med tydlig engelska</i>	Du förstår en del engelska. Vi får tillsammans träna vidare
Mål att uppnå år 5: – kunna delta i enkla samtal om vardagliga och välbekanta ämnen,	<i>Deltar i samtal i klassrummet</i>	<i>Deltar och kan använda många engelska ord och uttryck i samtal</i> X		Du deltar ofta och gärna i samtalen i klassrummet och visar att du förstår

Bilaga 4

Intervjuguide: Rektor

Inledande frågor:

- Berätta lite om din skolas verksamhet.

Bedömning:

- Hur arbetar din skola med bedömning?
- Vad innebär bedömning för dig?
- Hur anser du att Lpo94 definierar begreppet bedömning?
- I förhållande till dig, hur tror du att lärarna ser på bedömning?

Skriftliga omdömen:

- Kommer du ihåg när beslutet om de skriftliga omdömena togs och hur ni kände då?
- Hur anpassade ni de allmänna råden till er verksamhet?
  - o Hur resonerar du kring er mall?
  - o Hur arbetade ni fram er mall?
  - o Har ni bearbetat de nationella strävansmålen? I så fall, hur gjorde ni det?
  - o Används de skriftliga omdömena som utvärderingsverktyg
  - o Hur tror du mallens utformning påverkar bedömningen av elevernas kunskaper?
- Vad har lärarna fått för kompetensutveckling i att skriva omdömen?
- Vilken respons känner du att du fått från lärarna angående mallen ni använder er av?
- Hur bedömer du att föräldrarna tagit till sig de skriftliga omdömena?
  - o Vilken respons har du fått?

Den allmänna debatten:

- Känner du att den allmänna samhällsdebatten om skriftliga omdömen påvisat en rättvis bild av verkligheten?

Skolverkets riktlinjer:

- Är beslutsfattarna realistiska i sina tankar om skriftliga omdömen?
- Hur resonerar du kring er mall i relation till Skolverkets rekommendationer om skriftliga omdömen?
- *(Studier idag visar på att lärare är stressade p.g.a. för många arbetsuppgifter. Är det skriftliga omdömena ännu en börda eller ser du möjligheterna med dem?)*

Bilaga 5

Intervjuguide: Lärare

Inledande frågor:

- Hur länge har du arbetat som lärare?
- Har du några extra uppgifter utöver ditt läraruppdrag?

Bedömning:

- Hur arbetar din skola med bedömning?
- Vad innebär bedömning för dig?
- Vilken utbildning/kompetens behöver man för att utföra bedömning?
- Hur känns det att bedöma elever?

Skriftliga omdömen:

- Hur har vägen från de allmänna råden till ett skriftligt omdöme sett ut för er?
- Har ni fått kompetensutveckling?
- Har ni bearbetat de nationella strävansmålen? I så fall, hur gjorde ni det?
- Används de skriftliga omdömena som utvärderingsverktyg för att utvärdera undervisningen?
- Hur känns det att använda mallen som tagits fram för er?
- Hur tror du mallens utformning påverkar bedömningen av elevernas kunskaper?
- Vilken respons känner du att du fått från föräldrarna vid utvecklingssamtalen?

Den allmänna debatten:

- Känner du att den allmänna samhällsdebatten om skriftliga omdömen påvisat en rättvis bild av verkligheten?

Skolverkets riktlinjer:

- Är beslutsfattarna realistiska i sina tankar om skriftliga omdömen?
- Hur resonerar du kring er mall i relation till Skolverkets rekommendationer om skriftliga omdömen?
- Har de skriftliga omdömena ändrat ditt sätt att bedöma elevernas kunskapsutveckling? I så fall, på vilket sätt?
- *(Studier idag visar på att lärare är stressade p.g.a. för många arbetsuppgifter. Är det skriftliga omdömena ännu en börda eller ser du möjligheterna med dem?)*

Bilaga 6

Intervjuguide: föräldrar

Inledande frågor:

- Berätta lite om dig själv.
- Har du fler barn på den här skolan? Känner du dig nöjd med skolans verksamhet?

Bedömning:

- Hur hade du beskrivit ordet bedömning? Vad är bedömning för dig?
- Vilken syn på bedömning har ditt barns lärare förmedlat?
- Kan du se skillnader i hur elever bedöms idag från när du gick i skolan?

Den allmänna debatten:

- Vad hade du för förväntningar på de skriftliga omdömena?
- Hur uppfattar du den allmänna debatten om de skriftliga omdömena?

Skolverkets riktlinjer

- Känner du till Skolverkets allmänna råd för skriftliga omdömen?

Skriftliga omdömen:

- Vilken information har du fått från skolan angående de skriftliga omdömena?
- Hur uppfattar du skolans arbete med de skriftliga omdömena?
- Hur känns det att ditt barn får skriftliga omdömen?
- Vad tycker du om det skriftliga omdömets utformning?
  - o Tydligt?
  - o Tydliga mål?
  - o Bedömningsgrunder?
- Uppfattar du att ditt barn förstår de skriftliga omdömena?
- Hur tror du att de skriftliga omdömena påverkar undervisningen kvalitét?